

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРОГРАМА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

**Приет от Министерски съвет с Решение № 17 от 11.01.2021 г.,
обн., ДВ, бр. 4 от 15.01.2021 г.**

СОФИЯ, 2020

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	4
ВЪВЕДЕНИЕ	5
ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА.....	6
1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА.....	8
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, 2013 - 2017 Г., ИЗМЕНЕНА ЧРЕЗ УДЪЛЖАВАНЕ ДО 2020 ГОДИНА	9
2.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище	9
2.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.....	11
2.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и на органите на статистиката	13
2.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги	20
2.5. Хармонизиране на събираните данни и приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност за свързване на различни бизнес, социални и макроикономически статистики, ще повиши още повече стойността на събраната информация и ще разшири нейното използване.....	22
3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ.....	22
3.1. Демографска и социална статистика.....	22
3.2. Макроикономическа статистика	30
3.3. Бизнес статистика	33
3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство	40
3.5. Многоотраслова статистика	44
3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности	48
4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	53
5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ	55
Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2020 година	59
Приложение 2. Организационна схема на НСИ	61

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ	Агенция „Митници“
АСП	Агенция за социално подпомагане
БВП	брутен вътрешен продукт
БНД	брутен национален доход
ГИС	Географска информационна система
ГОД	Годишен отчет за дейността
ЕК	Европейска комисия
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
ЕКСТРАСТАТ	Информационна система за извънобщностна търговия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСС	Европейска статистическа система
ЕСС 2010	Европейска система от сметки 2010
ЗВО	звено „Вътрешен одит“
ИЗСС	Информационна земеделска счетоводна система
ИКТ	информационни и комуникационни технологии
ИНТРАСТАТ	Информационна система за вътреобщностна търговия
ИПА	Институт по публична администрация
ИС	информационна система
ИСУ	Интегрирана система за управление
КБС	краткосрочна бизнес статистика
КИД	Класификация на икономическите дейности
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МКПСЦ	Международна класификация на престъпленията за статистически цели
МСП	малки и средни предприятия
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НЕС	Научно-експертен съвет
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НИРД	научноизследователска и развойна дейности
НОИ	Национален осигурителен институт
НРНМ	Национален регистър на населените места
НСИ	Национален статистически институт
НСП	Национална статистическа програма
НСС	Национална статистическа система
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ОП	оперативна програма
ПНЖ	Преброяване на населението и жилищата
ППС	паритети на покупателната способност
ПРОДКОМ	Наблюдение на производството и продажбите на промишлените продукти
ПРОДПРОМ	Национална номенклатура на промишлената продукция
РГ	работна група
РЗВО	ръководител на звено „Вътрешен одит“
РСЕ	Регистър на статистическите единици
СБС	структурна бизнес статистика
СУК	Система за управление на качеството
СУСИ	Система за управление на сигурността на информацията
СФУК	Системи за финансово управление и контрол
ТСБ	териториално статистическо бюро
ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени
ХЧО	хибриден частен облак
ЦУ	Централно управление

СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ESTP	European Statistical Training Programme
GSBPM	Generic Statistical Business Process Model
IFS	Integrated Farm Statistics
FATS	Foreign Affiliates Trade Statistics
FRIBS	Framework Regulation Integrating Business Statistics
SDMX	Statistical Data and Metadata Exchange
VAT	Value Added Tax
VIES	VAT Information Exchange System

ВЪВЕДЕНИЕ

Отчетът за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на Националния статистически институт през 2020 г. е разработен в съответствие с чл. 9, т. 6 на Закона за статистиката.

Отчетът е структуриран в пет раздела и представя изпълнението на задачите от Националната статистическа програма и дейността на НСИ и другите органи на статистиката през 2020 година.

В първия раздел е отделено специално внимание на проведените за първи път изследвания и дейности през 2020 година.

Вторият раздел описва постигнатите резултати по изпълнението на хоризонталните приоритети, заложи в Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 г., изменена чрез удължаване до 2020 година.

Третият раздел представя изпълнението на дейностите по производството на статистическа информация в отделните тематични области - демографска и социална статистика, макроикономическа статистика, бизнес статистика, статистика на селското, горското и рибното стопанство, многоотраслова статистика, информационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.

В четвъртия раздел е представено ресурсното осигуряване за изпълнението на дейността на НСИ през 2020 година.

Петият раздел представя изпълнените одитни ангажменти на звено „Вътрешен одит“ и извършените дейности от Инспектората и финансовия контролор през 2020 година.

ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

- През 2020 г. НСИ се изправи пред предизвикателствата, породени от кризата COVID-19, която затрудни анкетните проучвания на домакинствата и в същото време породила необходимост от навременна икономическа и социална информация. НСИ мобилизира всички достъпни източници на административна информация и публикува седмични данни за безработни и постъпили на работа, както и седмични данни за смъртността. Също така НСИ организира наблюдение на нефинансовите предприятия за ефектите върху приходите и предприятиите от предприятията мерки за справяне с кризата: съкращаване на възнагражденията и/или неплатен отпуск на наетите; работа от дистанция; използване на мярката 60/40; съкращаване на персонала. НСИ проведе и наблюдение в туризма. Данните, получени от специално организирани наблюдения, са представени в таблици, графики, прессъобщения и инфографики и са достъпни в новата рубрика на страницата на НСИ „COVID-19“ (<https://www.nsi.bg/bg/content/18120/basic-page/covid-19>).
- В отговор на предизвикателствата, произтичащи от COVID-19, към традиционното събиране на данни НСИ, както и останалите статистически служби в ЕС, започна да експериментира с използването на алтернативни методи на събиране на представителни данни от домакинствата: анкети по телефона, онлайн анкети, личен контакт, където е възможно, съдействие на кмета в малките населени места, изпращане на информацията по куриер. Използваха се административни данни на МОН за валидиране на данните за образованието. През 2021 г. както в България, така и в ЕСС предстои да се направи анализ на отражението на променените методи върху качеството и надеждността на данните от анкетни наблюдения и да се изготвят препоръки за бъдещи действия.
- Усложнената епидемиологична обстановка породила съществени трудности пред подготовката на най-мощното статистическо проучване - преброяването на населението и жилищния фонд през 2021 година. Пробното преброяване се проведе само чрез използване на един метод за събиране на данни - онлайн, чрез попълване на електронна преброителна карта.

Невъзможността да се проведе пробно преброяване с преброители е сериозно предизвикателство в подготовката за провеждането на същинското преброяване. На практика не се тестваха организацията на теренната работа, взаимодействието с други администрации, ангажирани с провеждането на преброяването, както и съдействието на управителите на етажна собственост.

Голяма част от инструментариума не беше тестван. Не бяха тествани обр. ПНЖ2 и ПНЖ3 - основни документи, свързани с теренната работа. Не беше тестван инструментариумът за провеждане на контролните изследвания за точността на регистрацията и пълнотата на обхвата. На изследването за точността на регистрацията се разчиташе за оценка на разработената методология за извличане на данни и формиране на категорията „семејство“.

Пробният предварителен обход се проведе, но също беше засегнат от разпространението на COVID-19. Пробният обход в кв. „Анезица“, гр. Велинград, не беше осъществен отчасти поради комунално-битови проблеми, отчасти поради лошите метеорологични условия и отчасти поради разпространението на COVID-19. Затруднения имаше и в другите избрани територии.

Създаването на общински и областни преброителни комисии, както и първите им дейности по графика на преброяването също бяха повлияни от разпространението

на COVID-19. Имаше затворени общини, неприсъствени заседания и като цяло проблеми с комуникацията с общинските администрации.

Поради епидемиологичната обстановка бяха отменени присъствените обучения на обучители за предварителния обход, планирани за юли, като всички обучения бяха слети в онлайн обучителни сесии, които се проведоха в периода 7 - 20 юли 2020 година. В допълнение, появиха се единични случаи на служители с положителни тестове в ОСИ и в общинските администрации, което възпрепятства навременното започване на предварителния обход по места. Всичко това значително увеличи периода за подготовка и доведе до закъснение на старта на предварителния обход.

Епидемиологичната обстановка и съществуващите във връзка с това притеснения в населението значително повлияха и на кампанията по набиране на преброители и контрольори. В предварително определения срок не се събраха необходимият брой преброители и контрольори. Наложиха се удължаване на срока, което доведе до допълнително изоставане от първоначалния график на преброяването. Не бяха проведени и обучения на преброителите и контрольорите.

Трябва да се отбележи, че благодарение на служителите от ТСБ/ОСИ и експертите от ЦУ на НСИ бяха предприети всички възможни мерки и действия за поэтапното преодоляване на тези проблеми.

- В качеството си на асоцииран член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР България участва в заседание на Бюрото на Статистическия комитет. Целта на Комитета е да насърчи използването на надеждни статистически данни в процеса на разработване на икономически и социални политики, както и да осигурява качествена и международно сравнима статистическа информация. Участието в Комитета по статистика дава възможност на НСИ да участва в разработването на общи стандарти за производство на данни и метаданни и иновативни инструменти за тяхното разпространение.
- НСИ стартира подготовката за трети кръг от Партньорски проверки в рамките на ЕСС. Целите на партньорските проверки са да се проследи прилагането на принципите на Кодекса на Европейската статистическа практика и да подпомогне националните статистически институти и другите органи на статистиката в тяхното непрекъснато подобряване и повишаване на качеството на произвежданите статистически продукти и услуги.
- НСИ отбеляза 140-ата годишнина от създаването на държавна статистическа институция в България. Събитието беше съпроводено с инициативата „Засаждане на статистическа гора“, изложба с инфографики „140 години българска статистика“ в гр. София и други градове на страната, както и юбилейно издание „На статистиката ... с любов“, посветено на историческото развитие на институцията от нейното създаване.
- Разработване на софтуер за извличане на данни от Интернет, които могат да бъдат използвани като алтернативен източник в статистическия производствен процес.

1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

Националният статистически институт:

- Създаде рубрика „COVID-19“, в която публикува седмични данни за безработни и постъпили на работа. НСИ организира наблюдение на нефинансовите предприятия за ефектите от кризата върху приходите и предприетите от предприятията мерки за съкращаване на разходите: намаляване на възнагражденията на наетите, платен/неплатен отпуск, работа от дистанция, използване на мярката 60/40, съкращаване на персонала. НСИ проведе и наблюдение в сферата на туризма като отрасъл, който е сред най-силно засегнатите от кризата. Данните, получени от специално организирани наблюдения, са представени в таблици, графики, прессъобщения и инфографики;
- Стартира седмично производство и разпространение на данни за общата смъртност в страната. Данните се публикуват на сайта на НСИ и се предоставят на Евростат ежеседмично;
- Започна предоставянето на ежемесечни данни за новия въпросник на Службата по наркотиците и престъпността на ООН (UNODC) „Глобална инициатива за подобряване информираността за влиянието на COVID-19 в сферата на престъпността и наркоманията“. Източници на данни за въпросника освен НСИ са МВР и МП-ГДИН;
- Създаде необходимата организация и въведе в статистическата практика нови кодове на МКБ-Х с цел отчитане на COVID-19 като причина за смърт;
- Започна провеждането на две извънредни статистически изследвания: „Дейност и състояние на нефинансовите предприятия в условията на извънредно положение и последвалата епидемична обстановка“ и „Дейност и състояние на местата за настаняване в условията на извънредното положение и епидемична обстановка“;
- С цел технологичното осигуряване и автоматизиране на цялостния процес по организация и провеждане на преброяването НСИ закупи софтуер за Преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година. Платформата ще се надгражда, като поетапно всички изследвания в домакинствата и на лицата, провеждани от НСИ, ще бъдат интегрирани в нея с цел намаляване на тежестта на респондентите и повишаване на качеството на събираните данни;
- Разработи и внедри автоматизиран интерфейс за връзка между системата на Имотния регистър и Информационна система „Цени на жилища“ на НСИ;
- Внедри методологични подобрения в конструирането и производството на под-индексите на ИПЦ/ХИПЦ (пътнически железопътен транспорт, водоснабдяване, канализационни услуги и услуги по пречистване на водата) по отношение на разширяването на обхвата, актуализиране на извадката, регистрацията на цените и детайлизиране на теглата;
- Разработи и внедри в данните на националните сметки методология за оценяване на износа на застрахователни услуги;
- Внедри в националната практика специалния стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в областта на статистиката на иновациите;
- Изготви и предостави на Евростат данните по структурната бизнес статистика за отчетната 2018 г., използвайки новата статистическа единица „предприятие“, образувано от няколко юридически единици, с цел осигуряване на данни съгласно изискванията на европейските регламенти в тази област;
- Извърши интеграция на Системата за управление на качеството съгласно стандарта ISO 9001 и Системата за управление на информационната сигурност съгласно стандарта ISO 27001. На внедрената Интегрирана система за управление беше

извършен външен сертификационен одит, в резултат на който НСИ получи сертификат за качеството и сигурността на информацията на дейностите по събиране, обработка, анализ и разпространение на статистически продукти и услуги съгласно двата стандарта ISO 9001:2015 и ISO 27001;

- Разработи на български език образователната игра „Статистическа мисия“ като част от дейностите за повишаване на статистическата култура при подрастващите. Тя е приложима за различни видове мобилни устройства - телефони и планшети;
- Адаптира на български език за Android и iOS интерактивното образователно и познавателно приложение ВиРОС, което работи с очила за триизмерна реалност. Версията на български език предоставя на българските потребители по-лесен и атрактивен начин на достъп до интересни данни на европейско ниво.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, 2013 - 2017 г., ИЗМЕНЕНА ЧРЕЗ УДЪЛЖАВАНЕ ДО 2020 ГОДИНА

Основно направление в дейността на НСИ през 2020 г. беше реализирането на хоризонталните и специфичните приоритети от Стратегията за развитие на НСС на Република България до 2020 година.

2.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище

Приоритет 2.1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики

През 2020 г. експерти на Националния статистически институт взеха активно участие в дейността на Постоянната междуведомствена работна група за оценка на ЕСИФ и комитетите за наблюдение на действащите оперативни програми „от програмен период 2014 - 2020 г., както и в тематичните работни групи за разработването на оперативните програми от новия програмен период 2021 - 2027 година“.

През 2020 г. продължи работата по предоставяне на статистически данни от компетенциите на НСИ за отчитането на индикаторите за резултат по оперативните програми от програмен период 2014 - 2020 г., както и актуализирането на информацията в ИС „Мониторстат“ с последни данни в съответната секция на интернет портала.

В интернет портала на ИС „Мониторстат“ бяха актуализирани индикаторите по националните и международните стратегии, като наред с това на портала стартира и публикуването на тримесечното изследване на НСИ „Ключови показатели за България“. В секция „Национални стратегии“ беше добавена и статистическа информация за „Енергийна стратегия на Република България до 2020 г. за надеждна, ефективна и почиста енергетика“.

Приоритет 2.1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси

За по-адекватно анализиране на извънредната ситуация, свързана с разпространението на COVID-19, към въпросниците на изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ (SILC) бяха включени допълнителни въпроси за оценка на отражението на пандемията върху доходите на домакинствата. Предварителни данни, свързани с COVID-19, бяха предоставени на Евростат.

През 2020 г. във връзка с новите потребности от показатели, произтичащи от Кръговата икономика и Европейската зелена сделка, експерти на НСИ разработиха методология за докладване на потреблението на тънки пластмасови торбички за

пазаруване.

Приоритет 2.1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите

По повод 140-ата годишнина от създаването на българската статистическа институция през 2020 г. НСИ проведе няколко от планираните инициативи за честване на празника при спазване на противоепидемичните мерки:

- С цел да се разкаже на хората по интересен и достъпен начин за миналото и настоящето на българската статистика беше подготвена и организирана изложба „140 години българска статистика“ в гр. София и редица градове на страната. Изложбата включваше 60 пана с инфографики - по 30 на български и английски език. Паната събират в едно палитрата на различни статистически изследвания, показват развитието на България от края на 19-и век до наши дни и запознават с богатството от исторически и съвременни данни, с които разполага НСИ.
- Инициативата „Засаждане на статистическа гора“ беше проведена с участието на експерти от ЦУ и ТСБ на НСИ във всички областни градове на страната. Бяха засадени различни видове декоративни дръвчета с цел да се допринесе за опазването на природната среда в България и обогатяване на екологичните системи в градските пространства, което ще способства за чистотата на въздуха за настоящите и бъдещите поколения.
- На годишнината беше посветено и юбилейно издание „На статистиката ... с любов“, което представя историческото развитие на статистическата институция от създаването ѝ, както и новите „пътеки“, по които върви, от началото на 21-ви век. Включени са спомени за живота на статистиците в България, любими анекдоти и други интересни факти.

През 2020 г. на сайта на НСИ бяха посетени 33 485 802¹ страници. Броят на посещенията е 2 619 634 (фиг. 1), или средно 8 820 посещения на ден.

Фиг. 1. Посещения на сайта на НСИ

През годината бяха актуализирани 1 084 таблици с динамични редове, съответните таблици с последни актуални данни и метаданни в 44 статистически рубрики на български и английски език. Бяха публикувани 502 прессъобщения и 67 новини на български и английски език, 76 конкурса, 4 обществени поръчки, 1 търг и 6 актуализирани версии на ЕКАТТЕ.

Файлът с най-много сваляния, публикуван на сайта на НСИ, е ЕКАТТЕ - 3 422

¹ Данните за посещаемостта на сайта и броя на публикуваните материали са към края на октомври.

пъти. Динамичните редове, предизвикали най-голям интерес и свалени най-много пъти през годината, са:

- Индекси на потребителските цени (ИПЦ, 1995 = 100) на английски език - 980 пъти;
- БВП - Производствен метод - национално ниво - 899 пъти;
- Население по области, общини, местоживееене и пол - 893 пъти.

Топ 3 при публикациите, свалени от сайта на НСИ в дигитален формат, са:

- Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008) - 1 690 пъти;
- Здравеопазване 2019 - 1 009 пъти;
- Районите, областите, общините 2018 - 913 пъти.

Прессъобщенията, предизвикали най-голям интерес през годината, са:

- Преброяване 2011 (окончателни данни) - 1 113 изтегляния;
- Имената в България през 2018 година (предварителни данни) - 1 095 изтегляния;
- Имената в България през 2017 година (предварителни данни) на английски език - 1 074 изтегляния.

С грижа за здравето и сигурността на потребителите и във връзка с мерките за ограничаване на разпространението на коронавируса НСИ насърчи заявяването на необходимите статистически продукти и услуги онлайн - чрез електронна поща: info@nsi.bg и чрез Информационна система ИНФОСТАТ <https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/external/login.jsf>. Всички изготвени справки и удостоверения (Удостоверение за КИД и статистическа информация) могат да се получат по имейл след заплащане по банков път.

Приоритет 2.1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация

НСИ работи по своите ангажименти в областта на интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ и за разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

2.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги

Приоритет 2.2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели

В областта на статистиката на правосъдието основен административен източник на информация за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица е Единната информационна система за противодействие на престъпността, поддържана от Администрацията на главния прокурор/Националната следствена служба. През годината усилията бяха насочени към подобряване на качеството на първичните данни и разширяване на обхвата на използваните данни от административния източник. Разработени бяха макети за нови типови статистически справки от ресурсите на системата, които в значителна степен ще подобрят обхвата, качеството и съгласуваността на данните в областта на наказаната престъпност.

С цел създаване на необходимите условия на национално ниво за осигуряване на информация по показателите, които ще бъдат задължителни след приемането на

Регламент за прилагане на Регламент (ЕО)1338/2008 по отношение на статистическите данни за нефинансовите показатели в областта на общественото здравеопазване, в началото на 2020 г. беше създадена Междуведомствена работна група с представители на МЗ, НСИ, НЦОЗА и НЗОК. Част от работата на групата беше проучване на наличната информация от различни административни източници (НЗОК, Български лекарски съюз, Български фармацевтичен съюз) и анализ на възможностите за нейното използване за статистически цели.

С оглед проучване на възможностите за осигуряване на информация за характеристиките на лицата - обект на преброяване, бяха анализирани данни, налични в информационната база данни на НЕЛК за лицата, преминали през ТЕЛК/НЕЛК за установяване на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане. В изпълнение на подписано Споразумение за обработка на данни между НЕЛК и НСИ бяха анализирани данните за 2019 г. и беше разработена процедура за използването на този административен източник в случай на необходимост - за осигуряване на частичен обхват на събираната информация в случай на невъзможност за провеждане на преброяване с преброител.

Приоритет 2.2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни

През 2020 г. беше разработена и внедрена в експлоатация Информационна система „Образование“. Чрез системата се автоматизира и улеснява процесът по валидиране, обработка и създаване на справки от данни с източник административните регистри на Министерството на образованието и науката и Националния център за информация и документация. Използването на административни данни ще замени провеждането на някои от регулярните изследвания на образователните институции, с което ще се намали натовареността на респондентите и ще се оптимизират използваните ресурси.

През годината продължи усъвършенстването на системата за разпространение на статистическа информация ИНФОСТАТ. Чрез нея бяха обработени 958 специфични заявки. Най-използвани от предварително дефинираните заявки бяха - Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия и НИРД („Бизнес статистика“) и Средна брутна работна заплата („Демографска и социална статистика“). След оптимизиране на функционалностите на ИНФОСТАТ повечето периодични заявки за информация бяха регистрирани и обслужвани чрез нея.

Приоритет 2.2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСС

Устойчивото управление на качеството на европейската статистика е приоритетно направление в развитието на ЕСС. Управлението на качеството на европейската статистика изисква всички държави членки ефективно да прилагат законодателството в областта на статистиката и принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.

Във връзка с изграждането и внедряването на Интегрираната система за управление на качеството и сигурността на информацията през годината бяха осъществени следните основни дейности:

- Създаване на Съвет на интегрираната система за управление;
- Разработване на документи на ИСУ и извършване на оценка на риска относно управлението на качеството и сигурността на информацията;
- Извършен вътрешен одит и външен ресертификационен одит с реализирани препоръки за корекции на внедрен инструмент за ИСУ;
- Проведено обучение за функционалностите на ИСУ в НСИ.

През 2020 г. започна подготовката на НСИ за третия кръг от Партньорски проверки в рамките на ЕСС.

През 2020 г. НСИ продължи да разработва и да предоставя на Евростат доклади за качеството на статистическите изследвания по зададен формат.

През м. декември беше проведено дистанционно обучение на експерти от Статистическия институт на Република Северна Македония в областта на Системата за управление на качеството.

2.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и на органите на статистиката

Усъвършенстването на статистическото производство и разпространението на статистическа информация за потребителите е невъзможно без участието на ключовия организационен ресурс, а именно човешкия. Повишаването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на служителите на НСИ е важна предпоставка по пътя към успешната реализация на поставените приоритети в Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 г., удължена до 2020 година. За тази цел в процеса на разработване на Годишния план за специализирано обучение на служителите на НСИ през 2020 г. бяха взети под внимание специфичните потребности, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите изследвания чрез въвеждане на допълнителни модули и показатели.

1. Обучения, семинари и курсове на служители от НСИ през 2020 година

(Брой)

Обучения, семинари, курсове	Проведени обучения, семинари, курсове	Обучени служители
Онлайн обучения по Европейската програма за обучение на статистици (ESTP)	4	5
Семинари, свързани с модернизиране на изследванията в НСП и с подготовката за преброяването на населението и жилищния фонд през 2021 година	8	340
Семинари за повишаване на професионалния капацитет на експертите в НСИ	1	13
Семинари по проекти	3	59
Други курсове и обучения извън годишния план	43	159
Задължително обучение към Института по публична администрация	37	37
Общо	96	613

Обученията имат своя принос за безпроблемното производство на статистически данни с високо качество и в съответствие с международните стандарти. Тематичните области на обученията през 2020 г. бяха следните: внедряване на системите за сигурност, качество на информацията и опазване на личните данни, организация и подготовка на инструментариума за Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г., повишаване на статистическата култура чрез състезания, геймификация и е-обучение, икономически сметки и цени в селското и горското стопанство, нови подходи за генериране на данни за трудно достижими групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права.

Във връзка с извънредната епидемиологична обстановка в целия свят, свързана с разпространението на вируса COVID-19, обученията по ESTP през 2020 г., обученията към ИПА и част от обученията, свързани с подготовката и организацията на Преброяване 2021, бяха проведени изцяло в електронна форма.

Приоритет 2.3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСС

При динамично променящите се условия на пазара на труда, развитието на персонала е много важна предпоставка за изпълнението на организационните цели и задачи. Не по-малко предизвикателство е разминаването между знанията, уменията и опита, които кандидатите се очаква да притежават, и това, което те демонстрират на практика.

Преодоляването на този дисбаланс е възможно със съвместните усилия на академичната общност и работодателите. НСИ е добър пример в това отношение, като ежегодно привлича стажанти от различни университети в България и чужбина (УНСС, СУ, Оксфордски университет - Обединено кралство, и др.) с различна продължителност на стажа.

Участието на студентите в организирани стажове/практически обучения им предоставя възможност да се запознаят отблизо с начина на работа в НСИ, придобивайки ценни трудови навици и умения. От друга страна, те намират практическото приложение на натрупаните до момента знания и успяват да изградят ценни професионални контакти с менторите си.

Приоритет 2.3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСС към новите информационни и комуникационни технологии

Във връзка с епидемиологичната обстановка в страната служителите на НСИ използваха възможността за отдалечена работа при спазване на изискванията за сигурност. Беше внедрен софтуер Axence nVision, предоставящ всичко необходимо за наблюдение, мониторинг, защита и управление на мрежовите системи и устройства по най-ефективен начин. Бяха усъвършенствани политиките в Cloudflare и QRadar за събиране на информация за сигурността и управлението на събития (SIEM). Системата за електронното преброяване беше свързана със средата за междурегистров обмен (RegiX).

Разработени бяха средства за web-scraping за целите на изследванията в НСИ, като започна реално събиране на данни чрез тези методи. През годината активно беше използвана внедрената система за управление и контрол на заявките (GLPI), която гарантира своевременна информираност, осигурява база знания за възникнали казуси, техните решения и време на реакция. НСИ продължи успешно да използва единната входна точка на Евростат за обмен на статистически данни EDAMIS (Electronic Dataflow Administration and Management Information System), като премина изцяло към Edamis4. EDAMIS обезпечава сигурен обмен на конфиденциални данни. Осигурена беше единна среда за разпечатване, размножаване и сканиране за нуждите на НСИ, с което беше повишено качеството на предоставените услуги. Усъвършенствано беше използването на аналитичните платформи SPSS и SAS, като те се превръщат в основно средство за обработка на статистическа информация. С цел улеснение на респондентите беше разширен обхватът на Подпомагачия център на НСИ, който оказва съдействие по технически и/или методологически проблеми.

Приоритет 2.3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСС и потребителите

С цел повишаване на ефективността, постигане на оптимална организация и

координация при взаимодействието с институциите и по-ефективното изпълнение на определените функции и задачи НСИ, органите на статистиката и другите държавни институции продължиха съвместната работа по **сключените споразумения** и през 2020 година.

През 2020 г. НСИ продължи съвместната работа с Националния център за териториално развитие по проекта „Разработване на социално-икономически и демографски анализ на районите в Република България“.

През годината Националният статистически институт подписа договори за предоставяне на статистическа информация с Института за пазарна икономика и с Уникредит Булбанк.

През 2020 г. НСИ подписа споразумения за сътрудничество и обмен на информация с Агенцията по заетостта и за обработка на данни с Националната експертна лекарска комисия.

Бяха актуализирани споразуменията за обмен на информация с Изпълнителната агенция по горите, Министерството на вътрешните работи и беше подписан анекс с Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Приоритет 2.3.4. Утвърждаване на НСС като активен член на ЕСС и международната статистическа общност

Участие на НСИ в работата на РГ „Статистика“

През 2020 г. продължи участието на НСИ в работата на РГ „Статистика“ към Съвета на ЕС макар и в променени условия, свързани с епидемиологичната обстановка, породена от бързото разпространение на COVID-19.

В рамките на първата половина на годината председател на РГ „Статистика“ беше Хърватия, последна от триото председателства Румъния - Финландия - Хърватия, а през второто шестмесечие - Германия, първа от следващото трио Германия - Португалия - Словения.

Стартът на Хърватското председателство (1.01. - 30.06.2020 г.) почти съвпадна с началото на пандемията от COVID-19 и предприетите мерки на национално и европейско ниво за преодоляване на нейните последици. В областта на европейската статистика то продължи да изпълнява програмата на триото с приоритет изготвянето на висококачествена и относима европейска статистика, отчитайки възникващите предизвикателства - новите източници на данни (big data), работата с алтернативни източници на данни и начини на комуникация.

Хърватското председателство работи по следните досиета:

- Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността за миграцията и международната закрила.- измененителният регламент бе публикуван в Официален вестник на 22 юни 2020 година;
- Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на програма за единния пазар, конкурентоспособността на предприятията, включително малките и средните предприятия, и европейската статистика и за отмяна на Регламенти (ЕС) № 99/2013, (ЕС) № 1287/2013, (ЕС) № 254/2014, (ЕС) № 258/2014, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) 2017/826.

За досието е отговорна РГ „Конкурентоспособност“. Още по време на Австрийското председателство на 29.11.2018 г. беше постигнат частичен общ подход,

засягащ статистическата част на програмата, въпреки недоволството на много статистически служби, че програмата за европейската статистика не е в отделен регламент. Работата по статистическата част на програмата продължи по време на Хърватското председателство.

В началото на юли започна Германското председателство. Триото, обединяващо Германия, Португалия и Словения, заложи на традиционните приоритети като предоставянето на висококачествена и подходяща европейска статистика в съответствие с Регламент (ЕО) 223/2009 и Кодекса на европейската статистика, популяризиране на официалната статистика, даване на отговор на новите нужди на потребителите, оформени от предизвикателствата на глобализацията и цифровизацията. Триото подчерта, че статистиката трябва максимално да се възползва от новите източници на данни и технологии и да развива иновативни методи и инструменти. да гарантира сигурни, прозрачни и надеждни данни и статистическа поверителност като предпоставка за запазване на доверието на респондентите. В този дух са и приоритетите на Германското председателство.

Участие на НСИ в Европейската статистическа система

Участието на НСИ в срещите и събитията, свързани с дейността на Европейската статистическа система и международното сътрудничество, през по-голямата част от 2020 г. беше в онлайн формат поради пандемията от COVID-19.

Председателят на Националния статистически институт представи България във всички три редовни заседания на Комитета на Европейската статистическа система както и две срещи на генералните директори. Голяма част от обсъжданите въпроси бяха свързани с отговора на Европейската статистическа система на пандемията и с предизвикателствата, с които официалните статистики трябва да се справят - реорганизация на работата, нови методи за събиране на информация, отмяна на работата на терен. България участва и в непрекъснатия обмен на информация между статистическите институти на държавите-членки за реорганизация на работата и приложи успешно добрите практики, разпространявани от Евростат, за провеждане на статистическите изследвания в кризисни ситуации.

През отчетния период 120 експерти на НСИ участваха в над 100 заседания на работни групи и целеви групи на Евростат, разработващи стратегически документи, законодателни актове и нови методологии в отделните статистически области. Българските статистици се включиха в семинари и други международни срещи на Евростат.

НСИ - активен член на ОИСР

И през 2020 г. НСИ работи активно за утвърждаване на авторитета на България като държава, която заслужава да бъде равноправен член на ОИСР.

България, в качеството си на асоцииран член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР активно участва в заседание на Бюрото на статистическия комитет, което се проведе на 2 март 2020 г. в Ню Йорк. Освен в Комитета по статистика и политики в областта на статистиката, НСИ участва и в срещите на неговите помощни органи, в т.ч. и в международни инициативи в областта на статистиката, организирани съвместно от ОИСР и други международни организации. През 2020 г. поради влошената епидемиологична обстановка, част от планираните заседания бяха онлайн, включително и съвместната среща на 17-ия Комитет по статистика и политики в областта на статистиката и 68-а пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици..

Експерти от НСИ участваха във виртуалните срещи на Работната група по

измерване на БВП в дигиталната икономика, Работната група по национални сметки и на Работната група по международна търговия със стоки и услуги. През цялата година НСИ продължи да осигурява и напред ще осигурява информационно всички прегледи на ОИСР за България.

Статистическа комисия на ООН

Продължи участието на НСИ в най-авторитетните световни форуми в сферата на статистиката. Един от заместник-председателите на НСИ участва в 51-вата сесия на Статистическата комисия на ООН, проведена през март в централата на ООН в Ню Йорк, САЩ. Статистическата комисия на Организацията на обединените нации е създадена от Икономическия и социален съвет на ООН и е най-висшият орган за вземането на решения в областта на международните статистически дейности..

През 2020 г. основните акценти на дискусиите бяха докладът за индикаторите на Целите за устойчиво развитие, изграждането на капацитет на националните статистики във връзка с Плана за устойчиво развитие 2030 и бъдещето на бизнес статистиката.

Традиционно сесията се предхожда от статистически семинар, който беше проведен на 28 февруари 2020 г. и беше посветен на иновативните подходи при изследванията на домакинствата. На 2 март 2020 г. се състоя Форум на високо равнище за официалната статистика.

Засилване на регионалното сътрудничество

Националният статистически институт продължи да води последователна политика за развитие на двустранното сътрудничество със страните от Европейската политика на добросъседство - група „Изток“ (Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна), група „Юг“ (Алжир, Египет, Израел, Йордания, Либия, Ливан, Мароко, Палестина, Сирийска арабска република и Тунис) и страните от Балканския регион.

На 22 януари 2020 г. в Баку, Република Азербайджан, се състоя заключителната среща по проект „Подкрепа от ЕС за Държавния статистически комитет на Република Азербайджан за достигане на европейските стандарти“ на тема „Прилагане на европейските и международните статистически стандарти“. В изказването си председателят на НСИ подчерта ролята на устойчивото сътрудничество между държавите за развитие на официалната статистика. България има споразумения за двустранно сътрудничество и обмяна на опит с Република Азербайджан, Грузия, Беларус, Република Молдова, със страните от Балканския регион и вече четири поредни години организира обучения на млади статистици от тези държави в Учебния център на НСИ в с. Сливек. Във връзка с това НСИ за поредна година подаде в МВнР предложения за проектно финансиране в рамките на програма „Българско сътрудничество за развитие“, свързани с обученията на млади статистици от страните от Балканския регион и страните от Европейската политика на добросъседство - група „Изток“. Предвид епидемиологичните мерки, насочени към превенция на разпространението на COVID-19, провеждането на курсовете беше отложено за 2021 година.

През годината в рамките на **Многонационална програма за сътрудничество в областта на статистиката IPA 2017** бяха проведени следните експертни мисии:

- Подготовка на статистическите служби на Албания, Босна и Херцеговина и Косово за бъдещо членство в ЕС - един ключов експерт от дирекция „Бизнес статистика“ и неключов експерт от дирекция „Макроикономическа статистика“.
- Работни и учебни мисии в Република Северна Македония по проект „Подобряване на производството и разпространението на статистически данни“, част от

национална програма IPA 2017.

- Дистанционна експертна мисия в областта на статистика на цените и ППС, а за периода декември 2020 - април 2021 г. е планирана техническа помощ на Държавната статистическа служба на Република Северна Македония чрез експертна мисия в областта на управление на качеството.
- В рамките на **програма TAIEH** през ноември 2020 г. се състоя петдневна експертна мисия в областта на националните сметки в подкрепа на специалистите в Централното статистическо бюро на Палестина.

През ноември беше проведено дистанционно обучение на експерти от статистическата служба на Украйна в областта на Наблюдението на доходите и условията на живот.

Като партньор в консорциум, воден от фирма GOPA Worldwide Consultants, НСИ спечели търга за осъществяване на Многонационална програма за сътрудничество в областта на статистиката IPA 2019.

Участие на НСИ в европейски проекти

НСИ продължи успешно да изпълнява задачите, свързани с участието в проекти на Европейската комисия, както и в проекти на двустранна и многостранна основа със статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при внедряването на проекти по програми на ЕК в страните от Западните Балкани, Европейската политика за добросъседство и Източното партньорство. През 2020 г. НСИ успешно приключи изпълнението на **14 проекта**, финансирани с целеви субсидии от ЕК и съфинансирани от държавния бюджет в областта на бизнес статистиката и макроикономическата статистика, демографската и социалната статистика, статистиката на околната среда и многоотрасловата статистика. През 2020 г. НСИ кандидатства и сключи договори с ЕК за **7 нови проекта**, предвидени да бъдат осъществени през периода 2020 - 2022 година. Проектите са включени в Годишната програма на Евростат за 2020 г. и са в изпълнение на Регламент (ЕС) 2017/1951 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 99/2013 относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г. чрез удължаване на програмата до 2020 година. През 2020 г. НСИ продължи работата по **5 проекта**, по които ще се работи активно и през 2021 година.

През 2020 г. продължи изпълнението на следните проекти:

- „Многонационална статистическа програма за сътрудничество по Инструмента за предприемаческа помощ IPA 2017 за подготовка на статистическите служби на Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Северна Македония, Черна гора, Сърбия и Турция за бъдещо членство в ЕС“ от консорциум, съставен от германската консултантска фирма GOPA Worldwide Consultants (водец партньор), НСИ, Статистическата служба на Нидерландия и Централната статистическа служба на Унгария;
- „Подобряване на производството и разпространението на статистически данни“, финансиран със средства на Европейския съюз. НСИ е в консорциум с консултантска фирма BIM Consulting Ltd. Целта на проекта е подобряване на качеството и достъпността на статистическите данни в Република Северна Македония и повишаване на тяхното използване при разработване и координиране на обществени политики. Проектът е насочен и към Държавната статистическа служба на Република Северна Македония, Националната банка и Министерството на финансите, доставчиците на данни и потребителите на официална статистика. Проектът цели по-нататъшно привеждане в съответствие със стандартите на ЕС на макроикономическата бизнес статистиката и социалната статистика, както и

подобряване на инфраструктурата на информационните и комуникационните технологии. Проектът е с продължителност 3 години и следва да приключи през 2022 година;

- „Нови подходи за генериране на данни за трудно достижими групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права“, финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014 - 2021 г. по програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвими групи“. Проектът е с продължителност 30 месеца и се изпълнява в партньорство с Агенцията на Европейския съюз за основни права. Целта на проекта е разработване на иновативни методи и подходи за събиране на данни и адаптиране на съответните индикатори, необходими за формулиране и осъществяване на политики, насочени към представители на уязвими групи от населението. През 2020 г. беше подготвен специализиран инструментариум за провеждане на теренно изследване сред домакинствата. Разработено беше електронно приложение за събиране на данни чрез използването на електронни устройства за улесняване работата на анкетаторите. Съвместно с Агенцията на Европейския съюз за основни права беше разработен обобщен доклад - преглед на ситуацията с уязвимите групи в 28-те области в България. Основната му цел е да информира обществото и държавните институции относно регионалното развитие и разпределението на финансирането за намаляване на уязвимостта в съответните области и преодоляване на регионалните различия.

През 2020 г. НСИ продължи участието си като партньор в проект в рамките на **транснационалната програма „Балкани - Средиземно море 2014 - 2020“ (Interreg - Balkan-Mediterranean 2014 - 2020):**

- През октомври 2020 г. беше проведена заключителна среща по проект „Повишаване на иновационния капацитет на малките и средните предприятия“ (SME Innovation Capacity Boost - SMEInnoBoost). Целта на проекта беше да се даде тласък на транснационалния иновационен капацитет на МСП и да се подпомогне създаването на устойчиви мрежови формации, включително иновационни клъстери с други МСП от Балкано-Средиземноморския регион, с цел споделяне на ноу-хау и разработване на иновации чрез създаване на тристранни партньорства за обезпечаване на МСП със съответните данни, инструменти и системи. За реализацията на проекта допринесоха партньори от Албания, България, Гърция и Република Северна Македония;
- В рамките на проекта НСИ проведе национално представително извадково статистическо наблюдение за иновационната дейност през периода 2016 - 2018 г. на микропредприятията, малките и средните предприятия от сектора на информационните и комуникационни технологии. Наблюдението беше проведено с единен въпросник и хармонизирана методология в България, Албания и Република Северна Македония. Разработен беше специализиран софтуер - информационна система SMEInnoBoost - за обработка на данните. Резултатите от наблюдението бяха предоставени на водещия партньор по проекта.

През 2020 г. стартираха дейностите, свързани с изпълнението на проект на ЕК „Изследване на насието, базирано на полов признак, и насието сред населението (Gender-based and interpersonal violence Survey - full implementation)“. Проектът е с продължителност 24 месеца и ще приключи през 2022 година. В рамките на проекта ще бъде проведено изследване за разпространението на насието, основано на пол в страната. Проучването се провежда в държавите членки по единна методология и хармонизиран инструментариум, разработени и утвърдени от Евростат и при стриктно

спазване на изискванията на националните законодателства на страните. Фокусът на изследването е поставен върху разпространението на насилието сред жените на възраст 18 - 74 години. Реализирането на проекта ще осигури надеждни, съпоставими и представителни данни за разпространението на явлението на национално и европейско ниво.

През октомври беше проведена втората Национална работна среща по проект „Картиране и оценка за нуждите на интегрираните екосистемни сметки (Mapping and Assessment for Integrated Ecosystem Accounting - MAIA)“. НСИ участва с презентацията относно напредъка в работата по избраните пилотни сметки за екосистемите.

Приоритет 2.3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги

НСИ осъществява активна политика на засилено взаимодействие с представители на научната общност, която намира израз в дейността на създадения Научно-експертен съвет. НЕС е консултативен орган към председателя на НСИ и включва изявени представители на научната общност от различни университети и институции, както и водещи статистически експерти от НСИ.

2.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги

Приоритет 2.4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение

Внедрената в НСИ Информационна система ИНФОСТАТ се използва за онлайн обслужване на граждани и фирми. Изградена като единно уеббазирано приложение, тя предоставя достъп на клиентите на български и английски език до различни видове статистическа информация. Системата позволява на гражданите, бизнеса и администрацията онлайн дефиниране и изпълнение на заявки за статистическа информация от провежданите от НСИ изследвания. Системата облекчава достъпа на външните потребители до статистически данни и оптимизира процеса за обслужване на клиентите.

През 2020 г. НСИ като част от държавната администрация има задължението да публикува информация на Портала за отворени данни на Р България в отворен машинно четим формат, позволяващ повторна употреба. Внедрената от НСИ е-услуга позволява автоматично публикуване на статистическа информация от ИС ИНФОСТАТ на Портала за отворени данни в изпълнение на Пътната карта за реализация на Общата стратегия за е-управление на Република България 2011 - 2015 година. НСИ създаде и средства за автоматизирано обновяване и допълване на информацията. След мигрирането на данните към новия Портал за отворени данни на Република България НСИ публикува и поддържа 43 набора от данни, като 38 от публикуваните ресурси са в JSON-stat формат.

НСИ продължи да поддържа Националния регистър на населените места и Общия регистър на търговците, като в НРНМ бяха отразени всички промени в териториалните и административно-териториалните единици. За улеснение на другите администрации и респонденти НСИ разработи и публикува на сайта си актуална версия на ЕКАТТЕ. Националният статистически институт публикува и актуализира „Набор от данни: Единен класификатор на административно-териториалните и териториални единици“ в отворен формат на Портала за отворени данни. През 2020 г. НСИ продължи да обогатява наборите от данни и на новия национален портал за публикуване на отворени данни:

<https://data.egov.bg/>. Ресурсите ще бъдат достъпни в JSON-stat формат и ще се актуализират автоматично.

Изградената ИС „Мониторстат“ влезе в редовна експлоатация. Основната цел е разработване на статистическа рамка и процедури за събиране на информация за мониторинг на изпълнението на национални и европейски стратегии с цел използването им при вземане на управленски решения и реализация на политиките, както и оптимизиране на дейността на администрацията на национално и регионално ниво чрез взаимен обмен и по-пълноценно използване на наличната информация за подобряване на мониторинга за изпълнението на политиките.

През 2020 г. Националният статистически институт участва в Проучване на оценката на въздействието върху списъка с набори от данни с висока стойност, които следва да бъдат предоставени от държавите членки съгласно Директива (ЕС) 2019/1024, координирано от ДАЕУ. Целта на проучването е идентифициране на данните, чието повторно използване би имало значителни ползи за обществото и икономиката на европейско ниво. През първото тримесечие на следващата година се очаква тези данни да станат част от акт за изпълнение, приет от Европейската комисия, установяващ общ списък с набори от данни с висока стойност с унифицирани наименования и структура.

През 2020 г. бяха разработени и представени два нови интерактивни инструмента за статистическа грамотност Stat Mission („Статистическа мисия“) и ViROS (ВиРОС) app.

„Статистическа мисия“ е образователна игра, разработена за мобилни устройства (таблети и телефони), и е насочена към младежката аудитория. Тя предлага:

- Интригуващ сюжет - чрез пътуване между планетите играещите получават нови статистически знания;
- Три вида интересни образователни миниигри: Тест, Да/Не и Карта;
- Уникални въпроси в теста и играта „Да/Не“;
- Вълнуваща миниигра: Полет през астероидно поле;
- Интересни герои.

ВиРОС представлява интерактивно образователно и познавателно приложение, което работи с очила за триизмерна реалност. Играта предлага избор на един от трима герои, на които трябва да се помогне да вземат решение в коя държава да живеят. Оценката на техния избор се прави чрез виртуална разходка и сравнение на статистически данни за условията на живот, пазара на труда и др. в отделните държави членки.

Приоритет 2.4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС

В НСИ беше внедрен стандартът SDMX за обмен на данни в нови статистически области.

През 2020 г. НСИ продължи успешно да използва единната входна точка на Евростат за обмен на статистически данни EDAMIS (Electronic Dataflow Administration and Management Information System), която гарантира сигурен обмен на конфиденциални данни. През октомври беше преустановено използването на EWA и НСИ премина изцяло към Edamis4 за обмен на данни с Евростат.

Приоритет 2.4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в Центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата

През 2020 г. НСИ приключи процеса на интеграция на СУСИ по стандарт БДС EN ISO/IEC 27001 и СУК по стандарт БДС EN ISO/IEC 9001 и като резултат беше внедрена

ИСУ. За нейното успешно сертифициране беше проведен първият вътрешен одит и първият надзорен външен одит за изпълнение на изискванията на ИСУ.

През ноември Държавна агенция „Електронно управление“ извърши проверка на НСИ за спазване на изискванията на Закона за киберсигурност и подзаконовите нормативни актове за прилагането му.

Изцяло беше преработена и сегментирана локалната мрежа в ЦУ и инсталирано съвременно активно оборудване в ЦУ и ОСИ на ТСБ.

Приоритет 2.4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персоналната техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги

Информационните активи на НСИ бяха приведени в съответствие с изискванията на Интегрираната система за управление по отношение на осигуряването на сървърна инфраструктура, инфраструктура за съхранение на данни, софтуер за създаване и управление на резервни копия и мрежови компоненти.

2.5. Хармонизиране на събираните данни и приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност за свързване на различни бизнес, социални и макроикономически статистики, ще повиши още повече стойността на събраната информация и ще разшири нейното използване

И през 2020 г. продължи процесът на разработване на стандартизирани доклади за качеството според Европейската стандартна структура (ESQRS) (съгласно SDMX формата) за нови статистически области, включително публикуване на доклади за качеството в рубрика „За потребителите“ и в новосъздадените раздели „Доклади за качество“ към статистическите области на сайта на НСИ. Това допринася за хармонизирано отчитане на качеството на данните в рамките на ЕСС.

3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ

3.1. Демографска и социална статистика

Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година

През отчетния период са извършени следните дейности:

Подготовка, организация и провеждане на Пробно преброяване на населението и жилищния фонд през 2020 година:

- В съответствие с чл. 24, ал. 2 от ЗПНЖФ2021 и след съгласуване с областните управители, кметовете на общини и кметските наместници със Заповед РД-05-45/23.01.2020 г. на председателя на НСИ бяха определени населените места за провеждане на пробното преброяване: област София, община Столична; област Разград, община Разград, част от град Разград и село Ясеновец; област Пазарджик, община Велинград, част от град Велинград, село Света Петка и село Чолакова.
- Беше разработен и съгласуван инструментариумът за пробното преброяване в съответствие с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/543 на Комисията по отношение на техническите спецификации на темите и на техните разбивки и на чл. 17, 18 и 19 от ЗПНЖФ2021. Инструментариумът е утвърден с решение на ЦКП, Протокол № КО-20/05.02.2020 година.

- В съответствие с утвърдения график на дейностите и на основание чл. 10, ал. 1, 2 и 6 от ЗПНЖФ2021, със заповеди на председателя на НСИ бяха назначени временни общински преброителни комисии за трите избрани общини.
- За осигуряване на публичност на дейностите по преброяването, повишаване на информираността на населението и достъпността до информация беше разработена специализирана интернет страница на сайта на Преброяване 2021 <https://census2021.bg/>.
- С цел технологичното осигуряване и автоматизиране на цялостния процес по организация и провеждане на преброяването НСИ обяви открита процедура за закупуване на софтуер за Преброяване 2021 с предмет „Доставка на лицензи, конфигуриране, гаранционно обслужване и техническа помощ на място на софтуер за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година“.
- За подпомагане на лицата, възползвали се от възможността да се преброят онлайн, беше създаден Подпомагащ център.
- В периода от 17 до 21 февруари 2020 г. в Учебния център в с. Сливек се проведе обучение на обучители. Експерти от ЦУ на НСИ обучиха служители на ОСИ, ТСБ и представители на общинските администрации.
- В периода от 24 до 28 февруари 2020 г. общинските преброителни комисии определиха лицата, които да извършат пробния обход на територията на общините.
- В периода от 2 до 6 март 2020 г. се проведе обучение на лицата, които ще извършат пробния обход. Обучението беше организирано на територията на общините и с тяхното съдействие.
- До 8 март 2020 г. НСИ извърши райониране на избраните за пробното преброяване населени места. Съставени бяха списъци на контролните райони и преброителните участъци, както и списъци обр. ПНЖ2. Бяха подготвени, отпечатани и доставени в общинските преброителни комисии всички необходими преброителни материали - преброителни карти, инструкции, както и допълнителни материали за преброителите и контрольорите.
- В периода от 9 до 13 март 2020 г. се проведе частичен обход с мобилни устройства за събиране на максимално детайлна информация (географски координати) за местоположението на сградите по входове, както и на жилищни единици, намиращи се извън сградите, обект на преброяването. По време на обхода бяха използвани мобилни устройства, осигурени от НСИ.
- В периода от 24 февруари до 10 март 2020 г. общинските преброителни комисии извършиха набиране и подбор на кандидатите за преброители и контрольори.
- Във връзка с провеждането на пробното преброяване и преброяването на местата, в които ще има временно присъстващи лица към критичния момент, както и преброяването на лицата в социални институции, общинските преброителни комисии осъществиха контакт с ръководителите на лечебните заведения за болнична помощ, хосписи, ДМСГД на избраните за пробното преброяване територии; местата за настаняване (хотели, мотели, хижи и др.) на избраните за пробното преброяване територии; социални институции с настаняване (домове за възрастни хора, лица с увреждания и др.) на избраните за пробното преброяване територии.
- Съгласно утвърдения график за провеждане на Пробно преброяване 2020 през периода 16 - 18 март трябваше да се проведат обучения на преброители и контрольори, сключване на договори и раздаване на преброителни материали,

както и обучение на експерти от регионалните офиси на НСИ за работа с информационната система на преброяването. На 20 март трябваше да стартира електронното преброяване, а на 27 март - преброяването с преброител, което предполага посещение на жилищата и интервюиране на домакинствата.

- Във връзка с решението на Министерския съвет от 8 март и заповед на министъра на здравеопазването да бъдат ограничени събирания на групи хора в затворени пространства заради разпространението на COVID-19 на 11 март 2020 г. беше проведена неприсъствена консултация сред членовете на Централната комисия по преброяването за вземане на решение за отлагане на старта на Пробно преброяване 2020 с критичен момент 0.00 часа на 20 април - за продължителност и методи за регистрация на данните, както следва: пробно преброяване по интернет чрез попълване на електронна преброителна карта - от 0.00 часа на 20 април до 24.00 часа на 26 април, преброяване чрез посещение на жилищата и домакинствата от преброител - от 8.00 часа на 27 април до 20.00 часа на 8 май 2020 година (Протокол № КО-64/16.03.2020 г.).
- На 13 март 2020 г. беше обявено извънредно положение на територията на страната. Бяха въведени извънредни мерки, които направиха невъзможно провеждането на пробното преброяване на населението и жилищния фонд с преброители с оглед гарантиране на безопасността и здравето на респондентите, преброителите и служителите на НСИ и общините. Поради тази причина беше проведена втора неприсъствена консултация с членовете на ЦКП, на която председателят на НСИ и председател на Централната комисия по преброяването предложи да бъде проведено само пробно преброяване с електронна преброителна карта от 0.00 часа на 20 април до 24.00 часа на 30 април с достъп за населението на територията на цялата страна (Протокол № КО-80/02.04.2020 г.).
- Общинските преброителни комисии и директорите на ТСБ предоставиха доклади за извършените дейности по подготовката и организацията на пробното преброяване.
- ЦКП одобри на свое заседание цялостен доклад за подготовка, организация и провеждане на пробното преброяване.

Създаване на областни и общински преброителни комисии:

- В изпълнение на чл. 9, ал. 1 и чл. 10, ал. 1 от ЗПНЖФ2021, в периода 1 - 15 май 2020 г. с писмо от председателя на НСИ до областните управители и кметовете на общини беше инициализирано създаването на областни и общински преброителни комисии.
- По предложение на областните управители, кметовете на общини и райони и директорите на ТСБ бяха създадени 28 областни и 302 общински преброителни комисии.
- Областните и общинските преброителни комисии оказаха пълно съдействие и се включиха активно във всички етапи и дейности на пробното преброяване през 2020 година.

Подготовка, организация и провеждане на предварителен обход за актуализиране на информацията за жилищните сгради и адресите в страната:

- Подготовката стартира с дейности по набиране на заявления на кандидати, проверка за допустимост на кандидатите, сключване на договори за извършване на дейностите, разпределение и назначения на регистраторите по населени места.

- Поради епидемиологичната обстановка бяха отменени присъствените обучения на обучители, планирани през юли, като всички обучения бяха слети в онлайн обучителни сесии, които се провеждаха в периода 7 - 20 юли 2020 година.
- В същия период беше извършено логистичното обезпечаване на дейността на регистраторите - договори, предоставяне на мобилни устройства, други материали, както и осигуряване на защитни средства, осигурени от Националния оперативен щаб.
- В периода 13 - 24 юли бяха проведени и обучения на регистратори в цялата страна по график, уточнен от общинските преброителни комисии.
- От 20 юли 2020 г. стартира предварителният обход на терен в цялата страна. За провеждането на дейностите бяха информирани областните управители, кметовете на общини и населени места, както и Министерството на вътрешните работи.
- Общинските преброителни комисии и директорите на ТСБ предоставиха доклади за извършените дейности по предварителния обход.
- ЦКП одобри на свое заседание цялостен доклад за подготовка, организация и провеждане на предварителния обход.

Кампания по набиране на преброители и контрольори:

- В съответствие с чл. 10, ал. 7, т. 3 от ЗПНЖФ2021 и графика на преброяването от 15 септември до 30 октомври се проведе кампания за набиране на преброители и контрольори. По първоначална оценка за реализиране на преброяването на терен трябваше да бъдат набрани 23 082 преброители и 5 946 контрольори. До края на първоначално обявения срок не беше достигнат необходимия брой, което наложи удължаване на кампанията до 16 ноември включително. В този срок 20 678 кандидати за преброители и 5 619 за контрольори бяха подали документи в общините;
- До 27 ноември се проведе второто заседание на общинските преброителни комисии, на което беше извършен подбор на кандидатите. Одобрените кандидати бяха проверени и данните за тях бяха заредени в Информационна система „Преброяване 2021“.

Райониране на страната

Въз основа на данните от предварителния обход стартираха дейностите по райониране на страната на контролни райони и преброителни участъци.

Демографска статистика

В областта на демографската статистика през 2020 г. бяха проведени в срок всички статистически изследвания, включени в Националната статистическа програма. Направена беше регулярната обработка и производство на данни по изследванията на раждаемостта, смъртността, миграцията, брачността и бракоразводността, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на броя и структурите на населението и основните демографски показатели в съответствие с изискванията на Регламент № 1260/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската демографска статистика.

Данните за референтната 2019 г. бяха публикувани и предоставени на ЕК в съответствие със заложените срокове.

Продължи работата по изготвяне на данни съгласно чл. 6 от Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно „Статистика на разрешенията за постоянно пребиваване и постоянно пребиваващите граждани на трети страни“.

В областта на статистиката на миграцията беше приет Регламент (ЕС) № 851/2020

г. на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 862/2007, считано от референтната 2021 година. Във връзка с това беше направен преглед на наличните данни в областта на миграцията и бяха предприети действия за осигуряване на допълнителни данни съгласно изискванията на новия регламент.

През 2020 г. във връзка с извънредната ситуация в страната, породена от разпространението на COVID-19 и повишената потребност от навременна информация за общата смъртност в страната, НСИ започна ежеседмично публикуване на данни на сайта си, както и ежеседмично предоставяне на ЕК.

През годината успешно приключи работата по проект „Статистика на европейските градове 2017“, реализиран в периода 2018 - 2020 година. Целта на проекта беше осигуряване на надеждна, пълна и сравнима в географски и времеви аспект информация за урбанизираните територии на европейския континент посредством събиране на голям обем данни от различни статистически изследвания. България участва в работата по осигуряване на данни от 2004 година. В рамките на проекта беше издадена двуезична електронна публикация (на български и английски език), съдържаща данни за периода 2010 - 2018 година.

Пазар на труда

През 2020 г. НСИ започна провеждане на допълнителния модул към Наблюдението на работна сила - „Трудови злополуки и други здравни проблеми, свързани с работата“, подготовката за допълнителен модул „Положение на мигрантите и техните преки потомци на пазара на труда“, както и методологичната работа по внедряване през 2021 г. на Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата.

В областта на предоставяната от предприятията статистическа информация за възнагражденията и разходите за труд приключи провеждането на четиригодишното Наблюдение на структурата на заплатите 2018 съгласно Регламент № 530/1999 на Съвета и Регламент на Комисията № 1738/2005, продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания на заетостта и разходите за труд, както и регулярното получаване на информация от административния регистър на осигурените лица от Националния осигурителен институт, което способства за подобряване на качеството и пълнотата на статистическите данни за наетите лица и средната работна заплата.

През 2020 г. експерти на НСИ участваха в следните работни групи:

- Работни групи на Евростат по статистика на пазара на труда и статистика на възнагражденията и разходите за труд;
- Работна група за разработване на Национален план за действие по заетостта през 2021 г.;
- Работна група за организиране на подготовката на Преброяване 2021.

Приключи работата по проект на ЕК „Наблюдение на работната сила - допълнителен модул през 2019 г. за организация на работата и работното време“.

Образование и учене през целия живот

Регулярните изследвания на образователните институции, провеждани ежегодно от Националния статистически институт, бяха проведени съгласно заложените срокове въпреки срещнатите трудности от въвеждането на извънредно положение в страната като мярка срещу ограничаване на разпространението на COVID-19. В съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство по Регламент (ЕС) № 912/2013 на Комисията относно изготвянето и развитието на статистиката в областта на образованието и обучението през целия живот бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и ЮНЕСКО за финансовите и нефинансовите показатели

в областта на статистиката на образованието.

Основен приоритет през 2020 г. беше разработването на Информационна система „Образование“. С нейното внедряване в експлоатация се планира плавен преход от провеждане на ежегодни статистически изследвания към използване на данни от административни източници, с което ще се намали натовареността на респондентите и ще се оптимизират използваните ресурси.

През 2020 г. започна подготовката за провеждане на шестата вълна от изследването на продължаващото професионално обучение на заетите лица (CVTS6). Изследването се провежда на всеки четири години във всички държави - членки на ЕС, за получаване на сравнима статистическа информация за продължаващото професионално обучение в предприятията. Обхващат се следните основни теми:

- Продължаващо професионално обучение, търсене и предлагане на умения, нужди от обучение;
- Измерване на формите, съдържанието и обема на продължаващото обучение;
- Ресурси за обучение и използване на външни доставчици на обучение;
- Разходи за продължаващо обучение;
- Първоначално професионално обучение.

Култура

Всички регулярни изследвания в областта на културата (изследвания на музеи, сценични изкуства, радио- и телевизионна програмна дейност, издателска дейност) бяха изпълнени съгласно обявените срокове и методология, базирана на препоръките на ЮНЕСКО и Евростат.

През изминалата година експерти на НСИ отново се включиха активно в дейността на работна група в Евростат за разработване на общоевропейска методологическа рамка за статистиката на културата, включваща концепции и приложими дефиниции.

Обществено здраве и здравословни и безопасни условия на труд

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в областта на общественото здраве и здравословните и безопасни условия на труд и през 2020 г. НСИ проведе регулярните статистически изследвания, осигуряващи информация в областта на статистиката на умиранията по причини и ресурсите на системата на здравеопазване.

В изпълнение на Регламент (ЕС) № 328/2011 на Комисията бяха изпратени и бяха валидирани индивидуалните данни за 2018 г. за умиранията и мъртважданията по причини на ниво четвърти знак на Международната класификация на болестите, X ревизия. В условията на повишено търсене на навременна и качествена статистическа информация за умиранията по причини беше подготвен Доклад от проведен анализ във връзка с осигуряване на пълен обхват и качествена информация за изследването „Умирания по причини и смъртност по причини“. Докладът беше предоставен на органите на статистиката и заинтересованите страни, имащи отношение към провеждането на изследването.

НСИ участва в провежданите от Световната здравна организация консултации по избрани индикатори в областта на умиранията по причини.

Предоставени бяха данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и Световната здравна организация за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването. С цел подобряване на качеството и съпоставимостта на статистическата информация данните за финансовите показатели бяха ревизирани за периода 2013 - 2017 г., а данните за нефинансовите показатели бяха ревизирани за

периода 2010 - 2017 година.

Във връзка с подготовката на Регламент за прилагане на Регламент (ЕО) № 1338/2008 по отношение на статистическите данни за нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването беше извършена работа по методологическите въпроси и междуинституционалната координация за показателите, които ще бъдат включени като задължителни за предоставяне от държавите членки. Подготвено и предоставено на Комисията в срок беше становището на Република България по проекта за регламент.

През годината НСИ приключи дейностите по проект „Пре-тестване на нови променливи за бъдещи вълни на Европейско здравно интервю“ съгласно Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 07154.2017.002-2017.494. Целта на проекта беше качествено и количествено тестване на нови променливи, които да бъдат включени в бъдещите вълни на изследването. Въпросите, тествани в първия етап на проекта, бяха включени в количествено тестване върху половината от извадката по време на реалното изследване, проведено в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/255. Индивидуалните данни от изследването са предоставени на Евростат, както и са обявени предварителни данни от него.

Във връзка с разпространението на COVID-19 през настоящата година нарасна търсенето на статистическа информация в областта на статистиката на здравеопазването от държавни институции, неправителствени организации, изследователски екипи и граждани. За тази цел в срок бяха подготвени данни и методологични пояснения за всички заявки от потребители, постъпили в НСИ.

Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ при Националния център по общественото здраве и анализи към МЗ изпълни всички статистически изследвания и дейности, включени в НСП. Като орган на статистиката проведе в срок планираните изследвания и разпространи информация по основните статистически показатели.

Доходи и условия на живот

Наблюдението на домакинските бюджети, което оценява доходите, разходите и потреблението на домакинствата, през 2020 г. беше проведено съгласно сроковете, заложи в Календара за събиране, обработване и разпространение на статистическата информация.

Извънредната ситуация в страната, свързана с COVID-19, доведе до затруднения и практическа невъзможност за директен контакт с респондентите. Поради тази причина през април изследването не стартира с нова извадка от домакинства, както беше заложено по програма, а продължи с наблюдението на домакинствата, участвали вече предходната година в изследването. Информацията за второто тримесечие се базира на данните, получени от съгласилите се да продължат участието си домакинства, които са 2 902 от извадка от 3 060 домакинства. Събирането на данните се осъществява чрез различни форми на контакт - телефон, електронна поща, куриер, съдействие от кметствата на по-малките населени места и личен контакт, където е възможно, при спазване на епидемиологичните изисквания. Делът на участвалите домакинства през второто тримесечие е достатъчно голям, за да гарантира надеждни оценки на основните за изследването показатели.

От юли в Наблюдението на домакинските бюджети бяха включени нови 3 060 домакинства. Контактът с домакинствата и събирането на информацията бяха съобразени с извънредната ситуация, предизвикана от разпространението на COVID-19.

Според Националната статистическа програма периодът за събиране на

първичните данни от респондентите по изследването SILC2020, предвиден за март - май 2020 г., беше изместен с един месец и стартира от 21 април поради критичната ситуация, възникнала във връзка с COVID-19 и довела до затруднени контакти с домакинствата.

Първоначално бяха анкетираны домакинства от старата ротационна група, вече участвали в изследването, за които има информация за осъществяване на връзка. Използвани бяха различни форми на контакт - телефон, електронна поща, куриер, съдействие от кметствата на по-малките населени места и лично интервю, където е възможно, при спазване на епидемиологичните изисквания. През юни беше потърсен контакт и с домакинствата от новата ротационна група на извадката за наблюдение.

Теренната работа по събиране на първичните данни беше успешно приключена. Обработката и анализирането на информацията от изследването се осъществяват съгласно сроковете според НСП.

С цел подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за доходите през 2020 г. продължи използването на данни от НОИ за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата, получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (Регистър на обезщетенията). За допълване на липсваща информация за доходите и валидиране на данните в наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“ от НОИ се използват данните за осигурените лица, от АСП - за лицата, получаващи помощи, а от НАП - за лицата, подали годишна данъчна декларация.

През 2020 г. завърши работата и по проект „BG - План за действие за подобрения на SILC“ - дейности по цел 1 „Навременност на SILC“ и цел 3 „Тестване на SILC ревизията“, съгласно Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 829212-2018 - BG-ACTION PLAN SILC. Общите цели на проекта бяха адаптиране на производствения процес и използване на административните данни, включително предварителни данни от регистъра на доходите. В рамките на проекта е разработена програма за въвеждане на данни от изследването „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“ на нова платформа. Разработен е софтуер за формиране на целеви променливи съгласно регламентите на изследването. Разшири се използването на данни от административни източници, включващи данни от Агенцията за социално подпомагане по видове помощи и обезщетения. В рамките на проекта е направен анализ на разпределението на единиците по NUTS3 по ротационни групи за домакинствата, участвали в 6-ата, 5-ата и 4-тата вълна на наблюдение. Приложени са методи за калибриране на лонгитудиналните тегла с оглед ефекта при изчисляване на стандартна грешка на индикатора за продължителна бедност, за да се отговори на изискванията за точност. Изпълнението на проектните дейности допринесе за оптимизиране на метода за събиране и обработка на данни, осигуряващ наличност на ранните данни на SILC (включително променливите на текущия доход).

Социална защита

В съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита през 2020 г. приключи попълването на статистически данни за 2018 г. по Основния модул на системата и по Модула за бенефициентите на пенсии. Основният модул съдържа данни за приходите и разходите по схеми на социална защита и по функции. Бяха спазени изискванията на Регламент (ЕО) № 110/2011 на Комисията по отношение на подходящите формати за предаване на данни, резултатите, които следва да се предават, и критериите за измерване на качеството по отношение на ESSPROS модула за нетните обезщетения за социална закрила. Източник на данни за статистиката на социалната защита са информационните системи и регистри на министерства и ведомства, управляващи схеми

за социална защита. От НОИ бяха получени годишни данни за приходите и разходите по схеми 01 до 06 (основен модул по ESSPROS), както и данни за броя на бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, по видове пенсии и по пол, в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии.

През септември бяха подготвени и изпратени в Евростат ранни оценки за направените разходи за социална защита в страната по функции на ESSPROS, отнасящи се за 2019 година. Изпращането на ранни оценки по Основния модул на системата се осъществява пилотно и не е обвързано с изпълняването на конкретен регламент - оценките се изпращат доброволно от страните, които желаят да вземат участие.

Престъпност и правосъдие

През 2020 г. НСИ реализира регулярно провежданите статистически изследвания за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица (включително и осъдените непълнолетни лица) и дейността на местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Като национален координатор в областта на статистиката на правосъдието и престъпността НСИ продължи изпълнението на планираните дейности, свързани с поэтапното въвеждане в практиката на страната на Международната класификация на престъпленията за статистически цели на ООН. Дейностите в тази област имат постоянен характер и ще продължат да се изпълняват, тъй като са важна стъпка в процеса на адаптиране на националните данни към изискванията на международния стандарт.

Във връзка с това през годината успешно приключи изпълнението на проект „Подкрепа за подобряване на статистиката на престъпността 2018“ по споразумение за субсидия с ЕК. В изпълнението на дейностите бяха включени и експерти от МВР, ВКП, Администрацията на главния прокурор/Националната следствена служба, ВСС и МП (ГДИН). В регламентираният от договора срок бяха разработени методологични документи и бяха предприети действия, свързани с хармонизиране на практиката на страната в областта на съдебната статистика с изискванията на Евростат и МКПСЦ.

В изпълнение на ангажиментите си като национален координатор в областта на престъпността и наказателното правосъдие и по искане на Евростат, ООН и международни организации НСИ предостави информация за: съвместния въпросник на ООН/Евростат, административни данни от всички етапи на наказателния процес, незаконната миграция, престъпленията срещу околната среда и водите, престъпленията от омраза и регионални данни за регистрираните от органите на полицията престъпления съгласно дефинициите на МКПСЦ.

3.2. Макроикономическа статистика

Национални сметки

През 2020 г. продължи работата по методологическото развитие и подобряване на качеството на данните с цел повишаване на степента на хармонизиране с регламентите на ЕК и съкращаване на сроковете за предоставяне на данни - годишни данни за БВП и неговите компоненти по трите метода - производствен, метод на доходите и метод на крайното използване; финансови национални сметки; данни за заетостта и отработените човечески часове; регионални сметки; тримесечни и годишни сметки по институционални сектори.

Извършена беше методологическа ревизия за прилагане на изискванията на ЕС и подобряване на качеството на динамичния ред от годишни и тримесечни данни за периода 2009 - 2018 г. в текущи и по цени на предходна година, както и за периода 1995 - 2018 г., за верижнообвързани цени на 2015 г. - неизгладени и сезонно изгладени.

Продължи работата по методологическата и практическа разработка на показателите от таблици 20 „Кръстосана класификация на дълготрайните активи по отрасли и по активи (наличности)“ и 26 „Баланси на нефинансовите активи по Анекс Б на Регламент 549/2013 година“.

През 2020 г. продължи работата по разработване и усъвършенстване на табл. 29 „Пенсионни права в социалното осигуряване“. В изпълнение на трансмисионната програма на Евростат в областта на националните сметки през годината бяха разработени и предоставени данни за 2016, 2017 и 2018 година.

Продължи участието на експертите от НСИ в работата на националните и международните работни групи в областта на националните сметки.

Експерти на НСИ разработиха допълнителна таблица за отчитане на мерките, предприети в контекста на COVID-19 от държавното управление, с цел набиране на по-пълна и надеждна информация.

Държавна финансова статистика

Съгласно ЕСС 2010 бяха разработени и предоставени данни за периода 1997 - 2019 година (окончателни данни).

През 2020 г. беше направена ревизия на данните в областта на държавната финансова статистика - тримесечни и годишни данни.

Мониторинг на собствените ресурси

През 2020 г. беше направена ревизия на данните за БНД въз основа на получените от ЕК препоръки в процеса на верифициране на данните в областта на собствените ресурси.

В областта на мониторинга на собствените ресурси бяха разработени данните за 2019 г. за средно претеглената ставка за данъка върху добавената стойност. Извършена беше работа по отразяване на изискванията на Европейската комисия при изчисляване на средно претеглената ставка за ДДС, на базата на доклад на ЕК за собствените ресурси, набрани от ДДС.

Продължи работата на създадената експертна група за БНД, която замести Комитета по БНД съгласно разпоредбите на Регламент 516/2019 на Европейския парламент и на Съвета относно хармонизирането на brutния национален доход по пазарни цени.

Потребителски цени

Основен приоритет в работата беше провеждането на месечните статистически наблюдения на потребителските цени, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на индексите на потребителските цени и инфлацията. През 2020 г. индексите на потребителските цени бяха произведени съгласно методологичните препоръки на Евростат относно производството на ХИПЦ в контекста на кризата, свързана с COVID-19.

Продължи работата по усъвършенстване на методологията, конструирането и производството на индексите на потребителските цени във връзка с хармонизирането с европейските и международните стандарти. През 2020 г. беше актуализирана извадката от търговски точки за наблюдение, подобрен беше подборът на стоките и услугите, включени в потребителската кошница, разширен беше обхватът на някои подиндекси, усъвършенствана беше системата от статистически тегла чрез разширено използване на информация от допълнителни източници.

Инвентаризацията на източниците и методите за производството на

хармонизирания индекс на потребителските цени беше актуализирана и изпратена в срок на Евростат.

Разработено беше техническо задание за развитие на Информационна система „Потребителски цени“ с цел добавяне на нови функционалности и миграция на платформата.

Въз основа на регулярните тримесечни статистически наблюдения на цените на жилищата се изчисляват индексите на цените на жилищата в Р България. Продължи работата по включване на методологични подобрения, оптимизиране на събирането на данни и на производствените процеси и въвеждането на нови източници на данни в областта на индексите на цените на жилищата и показателите за недвижимите имоти.

Осигурен беше автоматизиран достъп до базата данни на Имотния регистър чрез разработване и внедряване на автоматизиран интерфейс за връзка между системата на Имотния регистър и Информационна система „Цени на жилища“, като започна периодично генериране на масиви от данни.

НСИ продължи участието си в Програмата за европейски сравнения на ППС, която е част от текущата програма по статистика на ЕК и се координира от Евростат/ОИСР, като постигна целите, заложи в европейския работен план за изчисляване на ППС през 2020 година.

През 2020 г. НСИ проведе планираните шест ценови наблюдения, от които две на стоки и услуги по съгласувани европейски потребителски кошници за групите: E20-1 „Услуги“ и E20-2 „Обзавеждане и здравеопазване“. Проведени бяха и четири специализирани ценови наблюдения: „Здравни услуги в болнични заведения“; за жилищни наеми в избрани агенции за недвижими имоти в столицата; за избрани условни строителни обекти; за машини и съоръжения. Подготвена и своевременно изпратена в Евростат беше допълнителна национална статистическа информация.

Актуализиран и изпратен в срок на Евростат беше докладът за използваните източници и методи за събиране на информация, необходими за изчисляване на ППС.

В тази тематична област през 2020 г. експертите от НСИ активно участваха в работата на следните работни групи:

- Работна група на Евростат „Статистика на цените“;
- Работна група на Евростат „Статистика на недвижимите имоти“;
- Работна група на Евростат „Паритети на покупателната способност“.
- През 2020 г. експертите от НСИ се включиха в следните обучения и семинари:
- Курс за обучение по Европейската програма в областта на статистиката (ESTP) на тема „Големи данни и предизвикателствата към официалната статистика“;
- Курс за обучение на тема „ДК-5 Анализ и визуализация на база данни - базов“, организиран от ИПА;
- Курс за обучение на тема „ДК-6 Анализ и визуализация на база данни - напреднали“, организиран от ИПА;
- Курс за обучение на тема „ДК-4 Електронни таблици (по ECDL) - напреднали“, организиран от ИПА;
- Видеоконференция „Сканирани данни и скрапинг“, организирана от Евростат;
- Видеоконференция „Статистика на цените на недвижимите имоти“, организирана от Евростат;
- Видеоконференция „Работна среща ППС“, организирана от Евростат.

3.3. Бизнес статистика

Годишна бизнес статистика

В областта на бизнес статистиката продължи регулярната обработка и производство на данни по годишните изследвания в областта на СБС и статистиката на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), чуждестранните преки инвестиции, разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи, статистиката на финансовите и нефинансовите предприятия и годишните специфични изследвания по икономически дейности, както и по месечното и годишно наблюдение на производството и продажбите на промишлени продукти (ПРОДКОМ).

През 2020 г. беше извършена ежегодната актуализация на Информационна система „Бизнес статистика“. Освен добавяне на поддръжка за изследванията от кампания ГОД-2020 беше направена и софтуерна актуализация на системата, която да осигури на външните потребители възможност за работа чрез новите версии на най-популярните интернет-браузъри, а не само чрез Internet Explorer 11. Във връзка с това всички справки, включени в комплектите на различните видове респонденти, бяха разработени като web-форми с цел улесняване на респондентите при предоставяне на годишните отчети за дейността.

Всички дейности по провеждане на изследванията и по предоставяне на данни за международни организации, за националните статистически издания, по сключени договори, споразумения и заявки за предоставяне на статистическа информация в посочените области бяха изпълнени качествено и в срок.

Експерти на НСИ участваха в онлайн срещи и дискусии с държавите членки по въпросите, свързани с качеството на данните и новите изисквания относно данните, предоставяни на Евростат в съответните области.

През 2020 г. НСИ завърши дейностите по проект „Развитие на структурната бизнес статистика“ в изпълнение на споразумение за субсидия с Европейската комисия. В рамките на проекта съвместно с другите участващи държави членки беше разработена методология за измерване на високия растеж в микропредприятията и за изследване на динамиката на високия растеж в предприятията в периода след растежа. Чрез свързване на микроданните на предприятията, участващи в изследването на международния сорсинг през 2018 г. (обхващащо периода 2015 - 2017 г.), с данните по СБС бяха произведени нови статистически данни, без допълнителна тежест за предприятията, за по-добро разбиране на движещите сили на глобализацията.

Краткосрочна бизнес статистика

През 2020 г. всички регулярни изследвания от НСП (продажби в промишлеността, строителството, търговията и услугите; дейност на нефинансовите предприятия; цени на производител в промишлеността и услугите; цени на производител на основен ремонт и подобрения на жилища и жилищни сгради; разходи за придобиване на ДМА; разрешено и започнато ново строителство на сгради) бяха проведени качествено и в срок, хармонизирани с националното и европейското законодателство. Всички краткосрочни показатели бяха изчислени в съответствие с изискванията на Регламентите по КБС, като те бяха публикувани на национално ниво и предоставени на Евростат.

Продължи работата по оценка, усъвършенстване на методологията, подобряване на качеството на данните от КБС и поддръжане на съпоставимостта на динамичните редове.

Актуализирани бяха извадките с цел осигуряване на по-добра представителност и отразяване на промените в структурата на нефинансовите предприятия.

През 2020 г. НСИ продължи да получава регулярно от НАП месечна информация за подадените ДДС декларации, която се използва за подобряване на качеството и пълнотата на краткосрочните статистически показатели в областта на търговията и услугите.

Продължи работата по адаптиране на националната система за производство на статистически данни към изискванията на новия Рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS) в областта на краткосрочната бизнес статистика.

През 2020 г. НСИ започна работа по разработване, тестване и въвеждане в експлоатация на Информационна система „Бизнес цикли“, включваща онлайн въвеждане на информация по девет основни месечни и тримесечни изследвания, верификация на въведените данни, обработка, екстраполиране, дефлиране, претегляне и изчисляване на всички краткосрочни показатели.

НСИ успешно приключи работата по проект „Установяване на процеса на производството на нови индекси на производството в търговията и услугите и подобряване на качеството на краткосрочната бизнес статистика“ в изпълнение на споразумение за субсидия с Европейската комисия.

През 2020 г. експертите от НСИ се включиха в работата на следните срещи, организирани от Евростат:

- Онлайн среща относно изискванията към метаданните за 2019 година;
- Обучителна сесия за обработка на метаданни;
- Среща на тема „Въздействие на COVID-19 върху предварителните данни от КБС“.

Енергийна статистика

Всички дейности по провеждане на регулярните месечни, шестмесечни и годишни изследвания и производство на данни в областта на енергийната статистика бяха изпълнени качествено и в срок.

През 2020 г. експертите в областта на енергийната статистика взеха участие в съгласувателни процедури и консултации относно:

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 година;
- Проучване на Евростат по няколко ключови за енергийната статистика направления: наличност на данни по определени показатели за целите на бъдещия мониторинг на Енергийния съюз; формулиране на показателите за бъдещата дезагрегация на потреблението на енергия в секторите „Транспорт“ и „Услуги“; планирани промени в навременността на няколко годишни изследвания от областта на енергийната статистика;
- Проект на решение за изпълнение на Комисията за предоставяне на дерогации на определени държави - членки на ЕС, по отношение на предоставянето на статистически данни съгласно Регламент (ЕС) № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор.

Инструментариумът в областта на енергийната статистика беше актуализиран в съответствие с последните изменения на Регламент (ЕС) 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор.

През 2020 г. във връзка с бъдещия мониторинг на Енергийния съюз и Европейската зелена сделка и в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор НСИ кандидатства за участие в проект „Енергийна статистика: подкрепа на Енергийния съюз и допълнително дезагрегиране на крайното потребление на енергия“.

В тази тематична област през 2020 г. експертите от НСИ се включиха в работата на следните работни групи:

- РГ „Енергийна статистика“ на Евростат;
- РГ „ДИМЕСА“ на Евростат;
- РГ14 „Енергетика“ към Министерство на енергетиката.

Транспорт

В областта на транспортната статистика всички годишни и краткосрочни изследвания, включени в Националната статистическа програма, бяха проведени качествено и в срок в съответствие с националното и европейското законодателство.

През 2020 г. продължи събирането, обработката и изпращането в Евростат на данни за железопътния транспорт съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2016/2032, изменящ Регламент (ЕО) № 91/2003 относно статистиката на железопътния транспорт.

В резултат на доброто сътрудничество между НСИ и **Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“** и **Изпълнителна агенция „Морска администрация“** към МТИТС бяха проведени изследвания в областта на въздушния транспорт и дейността на речните и морските пристанища, като благодарение на съдействието на двете институции беше повишено качеството на предоставените данни.

Доброто сътрудничество и взаимодействие между НСИ и **Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“** през 2020 г. осигури изпълнението на изследванията за гражданското въздухоплаване, заложи в Националната статистическа програма, с необходимите качествени характеристики. В съответствие с принципите на Кодекса на европейската статистическа практика в тези изследвания беше включено и изследване за изразходвано гориво и смазочни масла, закупени от авиопревозвачите, по вид на транспорта (пътнически и товарен), с което беше осигурена информация за изпълнението на задълженията на страната по Регламент 691/2011 за Европейските икономически сметки за околната среда, на изменилия и допълнил го Регламент 538/2014 и Регламент (ЕО) № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор.

През годината **дирекция „Пристанища и пристанищни услуги“** в ИА „Морска администрация“ изпълни включените в Националната статистическа програма за 2020 г. изследвания за дейността на морските и речните пристанища. Продължи работата по усъвършенстване на статистическата Информационна система ПОРТСТАТ за събиране и обработване на данните за пътничопотока и товаропотока през морските и речните пристанища на Република България при съобразяване с препоръките и методологическите указания на Евростат и с методическата помощ на експертите от НСИ.

НСИ започна тестване на новите SDMX формати за всички изследвания в областта на статистиката на транспорта съгласно инструкциите и сроковете на Евростат.

През 2020 г. бяха разработени метаданните за сайта на Евростат за изследването на железопътния транспорт.

НСИ продължи да оказва съдействие на Управляващия орган на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014 - 2020 г. относно предоставяне на информация за индикаторите за резултат по ОПТИ от компетенцията на НСИ.

НСИ взе участие в работната група за подготовка на ОП „Транспортна свързаност“ 2021 - 2027 година.

През 2020 г. НСИ участва в работни групи при изготвяне на два стратегически проекта в областта на транспорта:

- Изготвяне на проект на Национален план за развитие на комбинирания транспорт в Република България до 2030 година (проект на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията);
- Проект за улесняване на търговията и транспорта/Стратегия на България - съвместен проект на Министерството на икономиката.

Туризм

През 2020 г. бяха изпълнени в срок задачите по осигуряване на регулярна статистическа информация за развитието на туризма в страната относно пътувания на българи в чужбина и посещения на чужденци в България, дейност на местата за настаняване, туристически пътувания и разходи за туризъм на населението и сателитни сметки за туризма. Всички месечни и тримесечни наблюдения се провеждат в съответствие с препоръките на Световната организация по туризъм и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма, Регламент (ЕС) № 1051/2011 на Комисията за прилагане на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма по отношение на структурата на отчетите за качеството и предаването на данните и Делегиран Регламент на Комисията (ЕС) 2019/1681 за изменение на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма.

През 2020 г. влезе в сила нов Делегиран Регламент на Комисията (ЕС) 2019/1681 за изменение на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма. Във връзка с това беше актуализиран инструментариумът на изследването на туристическите пътувания и разходите за туризъм на населението и бяха включени към анкетната карта нови въпроси относно ползването на интернет за резервиране на различни услуги, свързани с туристическите пътувания.

През 2020 г. експерти от НСИ взеха участие в онлайн работни срещи на Евростат по статистиката на туризма.

Във връзка с инициатива на Евростат за събиране на допълнителни данни НСИ участва в доброволното докладване на данни по месеци и по страни, започвайки от януари 2019 г., относно реализирани нощувки в местата за настаняване от българи и чужденци по страни. Целта на тази инициатива е наблюдение на въздействието на COVID-19 върху туризма, както и възстановяването на туристическите пътувания през 2020 г. чрез споделяне на „огледална“ информация за туристическите потоци между европейските държави. Данните бяха събирани и предоставени на Евростат съгласно приложение II към Регламент (ЕС) 692/2011.

През 2020 г. продължи работата по Договор между Националния статистически институт на Република България и Държавната статистическа служба на Република Северна Македония във връзка с ИПА 2015 - Мултинационална програма за сътрудничество в областта на статистиката. В областта на статистиката на туризма бяха осъществени три експертни мисии в гр. Скопие. Основната цел на експертните мисии беше подкрепа на Държавната статистическа служба на Република Северна Македония чрез методологическа и техническа помощ при разработване на сателитните сметки за туризма. По време на мисиите беше направен преглед и валидиране на данните от националните сметки и статистическите изследвания на туризма в Република Северна Македония като източници на данни за разработване на основните таблици по сателитните сметки за туризма. Също така беше представен опитът на НСИ в обработването и разпространението на данните по сателитните сметки за туризма в България. Експертите от Държавната статистическа служба бяха информирани, че при необходимост могат да се обръщат към българските колеги относно съдействие и помощ

при подобрения в практиките за осигуряване на качествена информация и публикуване на данни от изследванията в областта на туризма и националните сметки. Участието на експерти от НСИ в консултации по статистиката на туризма е важен фактор за понататъшното двустранно сътрудничество между НСИ на България и Държавната статистическа служба на Република Северна Македония.

Бизнес регистър

През 2020 г. Бизнес регистърът продължи да изпълнява основното си предназначение: обслужване на статистическата дейност, осъществявана в Националния статистически институт.

Ежедневно бяха получавани данни от административните източници Търговски регистър, регистър на ЮЛНЦ и Регистър Булстат, а годишните и месечните данни за брой осигурени лица - от Регистъра на осигурените лица от НОИ, с цел осигуряване и поддържане на рамка за всички статистически наблюдения в НСИ.

Регулярно бяха актуализирани статистическите единици „предприятие“, „местна единица“, „единица по вид дейност“ и „група предприятия“. Въз основа на годишните статистически изследвания за 2019 г. бяха актуализирани и характеристиките на единиците, като беше използвана информация както от годишните финансови отчети, така и от външни административни източници.

Обработени бяха данните от Справката за група предприятия от годишния отчет на предприятията за 2019 година. Формирани бяха Групи предприятия - основа и източник на данни за актуализиране на Еврогруп регистъра. НСИ предостави на Евростат съвкупност от български правни единици, членове на групи предприятия на европейско ниво, както и идентифицираните чуждестранни правни единици, участващи в многонационални групи предприятия на национално ниво. По график на Евростат НСИ изпрати данни за единици и връзки, описващи многонационални групи предприятия за цикъл 2019 година.

Изследван беше обхватът на регистъра по отношение на отделните видове единици - правни и статистически, и съответните задължителни характеристики. НСИ предостави попълнени въпросници на Евростат за качеството, метаданните и развитието на РСЕ.

Регистърът на статистическите единици продължи да осигурява пълен обхват от активни статистически единици „предприятия“, „местни единици“ и „групи предприятия“, както и да предоставя условия за формиране на извадки по определени критерии за статистическите наблюдения.

Регистърът на статистическите единици се използва като основен източник на информация при подготовка на бизнес демографията на предприятията, която описва жизнения цикъл на предприятията и представя данни за броя на активните предприятия, броя на новородените предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, броя на умрелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях към определен момент.

РСЕ е източник на данни за регистрации и банкрути на правни единици, изпращани в Евростат за всяко тримесечие.

Обработени и публикувани бяха данни от изследването на фамилния бизнес в Р България.

РСЕ продължи да предоставя данни по сключени споразумения, както и справки по заявки на външни и вътрешни потребители.

През 2020 г. експерти на НСИ участваха в работни групи на Евростат:

- Работна група „Бизнес демография“;
- Работна група „Бизнес регистри и статистически единици“.

Експерти от НСИ взеха участие в дейности на Евростат по профилиране на Многонационални групи предприятия като профилираща и партнираща страна.

НСИ стартира дейности по следните проекти на ЕК:

- „Обработка на регионални годишни данни, отразяващи демографските събития за предприятията“;
- „Регистри и Многонационални предприятия в бизнес статистиката“.

Статистика на външната търговия със стоки

През 2020 г. основните приоритетни направления в областта на статистиката на външната търговия със стоки бяха: по-пълно използване на административни източници на информация; осигуряване на навременна и надеждна статистическа информация и подобряване на качеството на данните; адаптиране на националната система за производство и разпространение на статистически данни за външната търговия със стоки в съответствие с променените изисквания на европейското законодателство и с нуждите на потребителите на външнотърговски данни; участие в работата на Евростат по обсъждане на стратегически въпроси, касаещи бъдещото развитие на статистиката на международната търговия със стоки.

Експертите на НСИ работиха по изпълнение на дейностите по проект „Развитие на Информационна система „Външна търговия“ с цел добавяне на нови функционалности и миграция на платформата“.

НСИ предприе мерки за осигуряване на по-пълно и навременен обхват на износа и вноса за/от трети страни и гарантиране на предоставянето на надеждни и навременни данни за външнотърговската статистика. Бяха обсъдени и уточнени налагащите се вследствие на измененията в европейското митническо законодателство промени в изходите за НСИ от информационната система за внос на **Агенция „Митници“**. В обсъжданията участваха и основните потребители на данни - БНБ и дирекция „Макроикономическа статистика“.

Служителите на НСИ продължиха да използват получените в АМ по линия на Единното разрешение за опростени процедури опростени митнически декларации, оформени в други държави.

През 2020 г. НСИ продължи работата по подобряване на качеството на първичните данни, декларирани от търговците. Експертите от НСИ осъществиха както директни контакти с Интрастат операторите, така и контакти със сътрудничеството на **Националната агенция за приходите**, вследствие на които бяха коригирани някои неточности в подадените Интрастат декларации. Оказана беше и методологична помощ на респондентите при деклариране на данни при специфични случаи, което допринесе за улесняване на бизнеса при изпълнение на месечните му задължения за подаване на Интрастат декларации.

В изпълнение на задълженията си НСИ определи праговете за деклариране и праговете за статистическа стойност по ИС „Интрастат“ за 2021 г., както и видовете данни, които подлежат на деклариране.

През 2020 г. и НАП продължи усилията си по подобряване на качеството на данните, декларирани от Интрастат операторите. **Дирекция „Интрастат“** осъществява контрол на качеството и достоверността на събираната информация за вътрешнообщностната търговия със стоки и във връзка с това ежедневно осъществява контакти с дружествата за изясняване на възникнали въпроси. Ежемесечно се актуализира

регистърът на задължените лица по системата Интрастат на базата на декларираните данни по ЗДДС. Информационна система „Интрастат“ беше развита за аналитични и справочни цели.

Ежемесечно се осъществяват съпоставки на декларираните данни по Интрастат с данните, налични от други административни източници в НАП - системите VAT и VIES, и данните, декларирани в система „Фискален контрол“. Ежемесечно се осъществяват съпоставки с данните от система „Фискален контрол“ за браншовете на основни групи стоки.

През цялата година НАП продължи да осъществява ежемесечна съпоставка на декларираните данни за пристиганията и изпращанията на стоки с данните на другите държави членки в базата данни „СОМЕХТ“ на Евростат с оглед повишаване на обхвата и качеството на декларираните данни. Данните се използват за изчисляване на цените на вноса и износа за определени групи наблюдавани стоки.

В областта на дейностите по събиране на данни от НАП за вътрешнообщностната търговия със стоки чрез ИС „Интрастат“ през годината бяха приети и валидирани над 140 хил. декларации от 15 600 Интрастат оператора.

През 2020 г. НАП изготви Проект на нов закон за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки в съответствие с промените в европейското законодателство - Регламент № 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета за европейската бизнес статистика и Регламента за изпълнение № 2020/1197 на Комисията. В работата участваха и експерти от НСИ и АМ.

С оглед улесняване на потребителите на статистическа информация при оповестяване на новите месечни данни НСИ продължи да подготвя и публикува ежемесечно по две прессъобщения - съответно за търговията с трети страни и за търговията в рамките на ЕС. Продължи поддържането на средствата за съхранение и разпространение на данните за външнотърговската статистика със стоки чрез Информационна система „Външна търговия“, която дава директен достъп на потребителите до по-детайлни данни от тези, публикувани в прессъобщенията.

В отговор на нововъзникващите нужди на потребителите през 2020 г. НСИ предостави на Евростат допълнителни данни по бизнес характеристики на предприятията, изготвени чрез по-широко и ефективно използване на наличните данни без увеличаване на тежестта за респондентите. Изготвени бяха и множество отговори на запитвания на различни видове потребители на данни за вноса и износа на стоки. Навременно бяха изпълнявани и задълженията към основните потребители на данни за външната търговия със стоки - БНБ, МИЕ, МЗХГ, Евростат, ООН и МВФ, по производството и предоставянето на месечните детайлни данни и техните актуализации.

И през 2020 г. експертите на НСИ допринесоха за цялостната иновационна дейност в областта на статистиката на международната търговия със стоки на европейско ниво посредством участието си в ръководни, целеви и работни групи на Евростат. Активното участие в интегрирането на разпоредбите за Интрастат и Екстрастат в актовете за изпълнение на новия регламент за европейската бизнес статистика беше едно от ключовите направления в съвместната работа на НСИ, НАП и АМ. Експертите от трите институции участваха при изготвяне на отговорите на редица въпросници и писмени консултации на Евростат. Експертите на НСИ участваха активно и в провежданите в Евростат съвместни заседания на Целевата група по обмен на микроданни на статистиката на международната търговия със стоки и Целевата група по информационни технологии към ESS.VIP, които целят осигуряване на надеждност и сигурност на бъдещия обмен на микроданни за изпращанията между държавите членки.

Съвместно с Евростат бяха изготвени доклади за качеството на предоставяните данни - агрегирани и детайлни месечни данни за износа и вноса на стоки, както и годишни данни по бизнес характеристики на предприятията.

3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство

През 2020 г. отдел „Агростатистика“ към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“ на МЗХГ в качеството си на орган на статистиката проведе 21 статистически изследвания в областта на статистиката на растениевъдството, животновъдството, преработката на плодове и зеленчуци, използването на земята и доходите на земеделските стопанства.

В областта на статистиката на растениевъдството беше събрана информация за засетите/засадените и реколтирани площи, средните добиви и производството от полски култури, зеленчуци, лозя и овощни видове. В рамките на тези изследвания беше събрана и информация за употребата на семена, размера на площите на трайните насаждения, невстъпили в плододаване, проведените агротехнически мероприятия, както и за реализацията на произведената продукция по направления и други. Проведено беше изследване за добивите на пшеница и ечемик преди прибиране на реколта 2020, както и наблюдение на дейността на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци.

През периода юни - август беше проведено наблюдение за заетостта и използването на територията на България (БАНСИК 2020). Получени бяха данни за площите със селскостопанско предназначение, включително и за основните култури на ниво шест статистически района (NUTS2).

В областта на статистиката на животновъдството към 1-ви ноември 2020 г. беше проведено статистическо наблюдение за броя на селскостопанските животни в България, в рамките на което беше събрана информация за броя на едрия рогат добитък, свинете и дребния рогат добитък, по видове и категории животни, за производството и реализацията на получената продукция - мляко и животни за клане. Проведени бяха и наблюдения за състоянието на птицевъдството през 2019 г. и пчеларството в България през 2019 година.

Месечно и годишно беше събрана информация за дейността на кланиците, млекопреработвателните предприятия и люпилните. В рамките на наблюденията за дейността на кланиците за червено и бяло месо през 2019 г. беше събрана информация за производството на месо от определени видове и категории животни съгласно нормативната база на ЕС. От наблюденията за дейността на млекопреработвателните предприятия през 2019 г. беше получена информация за преработеното мляко, произведените млечни продукти и продажбата им (в натура и стойност).

През 2020 г. продължи подготовката и организацията за преброяването на земеделските стопанства в Република България. Това е най-голямото изчерпателно статистическо изследване в областта на земеделието и се провежда на всеки 10 години по препоръка на Организацията по прехрана и земеделие на ООН. В него пряко са ангажирани Министерството на земеделието, храните и горите и структурите му, както и други ведомства, организации и органи на местното управление. Преброяването се реализира в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1091 на Европейския парламент и на Съвета, както и на Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 година. Разработен беше статистическият инструментариум, който включва: статистически въпросник, инструкция за анкетъора, наръчник за контролите при попълване на въпросника, ръководство за въвеждане на данните в Информационната система за агростатистика и други. Документите бяха отпечатани на хартиен носител в необходимия тираж и бяха предоставени на областните дирекции „Земеделие“. Проведени бяха обучения на три нива - експерти от ОДЗ, контрольори и анкетъори. Подготвени и

разпространени бяха плакати за преброяването. На земеделските стопани бяха предоставени информационни брошури при подаване на документите в общинските служби по земеделие.

През 2020 г. завърши изпълнението на дейностите по проект на ЕК „Модернизиране на земеделската статистика в България - разработване на статистически въпросник и списък на земеделските стопанства като част от подготовката за преброяване на земеделските стопанства през 2020 г. при прилагане на регламента за интегрираната статистика на земеделските стопанства (IFS)“. Бяха осъществени следните основни дейности по проекта:

- Актуализация на съществуващия статистически регистър в Информационната система за агростатистика с цел изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) 2018/1091 - софтуерна актуализация на статистическия регистър за въвеждане на уникален ID номер на земеделските стопанства; изготвяне на списък на земеделските стопанства за анкетиране чрез подобряване на статистическия регистър;
- Изготвяне на проект на статистически въпросник за преброяването на земеделските стопанства през 2020 г. в съответствие с изискванията на регламента за IFS;
- Изготвяне на методика за геолокализация на местонахождението на земеделските стопанства.

В рамките на проекта беше разработен и модул за определяне на координатите за геолокацията на стопанствата от регистъра в ГИС среда в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) 2018/1091. С ИТ модула за геолокация се тестват различни казуси на местоположението на различни стопанства по тип и размер. Този модул се ползва по време на преброяването през 2020 година. Дейностите, извършени по проекта, бяха част от подготовката на преброяването на земеделските стопанства в България през 2020 година. Разработеният проект на въпросник е в основата на одобрения окончателен статистически въпросник за преброяването. Чрез проекта в началото на годината стартираха дейностите по актуализацията на списъка за анкетиране на земеделските стопанства, които продължиха и след неговото приключване. Софтуерните разработки надграждат Информационната система за агростатистика и се използват при провеждане на преброяването през 2020 година.

Анкетирането на земеделските стопанства започна на 1-ви септември и приключи на 18-и декември 2020 година. До 18-и септември 2020 г. преброяването беше извършено по интернет чрез предоставяне на данни от земеделските стопани с помощта на уеббазирано приложение и попълване на електронен въпросник. В оставащия период данните бяха събирани от анкетьори чрез интервю със стопаните или управителите на стопанствата и попълване на въпросник на хартиен носител или чрез онлайн въвеждане с помощта на преносимо електронно устройство.

През 2020 г. продължи усъвършенстването на изградените през 2017 г. две информационни системи за дейностите по агростатистика в Министерството на земеделието, храните и горите:

- Информационна система за агростатистика;
- Информационна земеделска счетоводна система.

В областта на цените и икономическите сметки в селското стопанство основната цел на дейностите за функциониране на системата за земеделска счетоводна информация беше осигуряването на информация за доходите на земеделските стопанства, необходима за вземане на управленски решения на национално ниво и за измерване на влиянието на Общата селскостопанска политика върху българското земеделие. Събрани бяха индивидуални данни за стопанствата от плана за подбор за отчетната 2019 г., които бяха

въведени в системата RICA-1 на Европейската комисия. За отчетната 2020 г. текущо беше събирана информация за стопанствата, които не водят счетоводство. За отчетната 2018 г. бяха валидирани от ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ към Европейската комисия резултатите за 2 241 стопанства за системата за земеделска счетоводна информация. В изпълнение на Регламент (ЕС) 2015/220 на Комисията беше актуализиран образецът на формуляра за събиране на данни за отчетната 2019 г. в частта му за субсидиите. Усъвършенствана беше изградената информационна земеделска счетоводна система за въвеждане на данни, контрол, валидиране и анализ на резултатите на национално и регионално ниво, която беше разработена през 2017 г. в изпълнение на изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) № 2015/220 на Комисията. На ИЗСС беше извършена само актуализация и надграждане на платформата съгласно гаранционните условия.

Започна изпълнението на дейностите по проект на ЕК „Качество на регистъра на лозята - 2019_BG_QVR“. Съвместно с Изпълнителната агенция по лозата и виното бяха анализирани възможностите за изпълнение на проекта и беше подготвена необходимата документация. В проекта са предвидени за изпълнение и дейности по актуализиране на лозарския регистър. Общата цел на проекта е подобряване на качеството на лозарския регистър, а специфичните цели са:

- осигуряване на достъпност до данните в регистъра;
- подобряване на съдържанието на лозарския регистър и неговия обхват по отношение на видовете данни, поддържани в него;
- подобряване на състоянието на статистически данни за лозята;
- улесняване на събирането на статистически данни за регистъра и намаляване на разходите за това;
- повишаване на качеството на управление на данните в регистъра.

През 2020 г. продължи обновяването на сайта на МЗХГ, като периодично бяха допълвани и обновявани метаданните и методологичните бележки за изследванията в областта на земеделието, провеждани от отдел „Агростатистика“. На сайта на МЗХГ беше актуализиран и календарът за разпространение на резултатите от статистическите изследвания през 2020 г., провеждани от МЗХГ по теми и по дати. Продължи публикуването на публична информация в отворен формат на Портала за отворени данни.

Резултатите от проведените наблюдения от отдел „Агростатистика“ бяха публикувани регулярно в специализираните бюлетини на сайта на МЗХГ, в годишните издания на НСИ - „Статистически годишник“, „Статистически справочник“, в електронния преглед на статистическа информация, в електронните таблици на Евростат и Организацията по прехрана и земеделие.

През 2020 г. експертите на НСИ участваха активно в дискусиите по разработване на новото и актуализация на съществуващото законодателство в областта на статистиката на селското, горското и рибното стопанство. Бяха подготвени становища по проекта на втори рамков регламент в областта на статистиката на селското стопанство - Регламент за продукцията и вложенията в селското стопанство (SAIO) и на проекта за регламент, изменящ Регламент 138/2004 (ЕО) на Европейския парламент и на Съвета за икономическите сметки в Общността, които бяха представени по време на заседанията на Директорската група на Евростат по селскостопанска статистика, Комитета на Европейската статистическа система и РГ „Селскостопански сметки и цени“.

Експертите на НСИ участваха в обмяната на становища и в дискусиите по предприетата реформа в законодателството в областта на статистиката на рибарството и аквакултурите и по проекта за нов Регламент за Европейската статистика на рибарството и отменящ Регламенти (ЕО) № 1921/2006, (ЕО) № 762/2008, (ЕО) № 216/2009, (ЕО)

№ 217/2009 и (ЕО) № 218/2009 по време на заседанието на Работната група на Евростат „Статистика на рибното стопанство“.

Във връзка с предложението за включване на Европейските сметки за горите като модул в Регламент (ЕС) 691/2011 НСИ участва в подготовката и представянето на становища за съвместното заседание на работните групи на Евростат „Сметки за околната среда“ и „Монетарна статистика и сметки за околната среда“, проведено в края на май и на РГ „Статистика на горското стопанство“.

В изпълнение на задълженията на България, произтичащи от действащото законодателство и споразумения в областта на сметките и цените в селското и горското стопанство през 2020 г., бяха разработени и изпратени на Евростат:

- годишни данни за икономическите сметки за селското стопанство - втора оценка на дохода за 2019 г., предварителни данни за 2019 г. и окончателни данни за 2018 г., по текущи и съпоставими цени и за дохода в селското стопанство (първа оценка за 2020 г.) съгласно Регламент (ЕО) № 138/2004;
- годишни данни за регионалните икономически сметки за 2018 г. (на ниво NUTS1 и NUTS2) и за статистиката на единичните стойности в селското стопанство;
- годишни данни за 2019 г. и тримесечни и годишни данни (прогноза) за 2020 г. за цените и индексите на цените на селскостопанската продукция и вложенията в селското стопанство съгласно действащото джентълменско споразумение между Евростат и държавите членки;
- годишни данни за 2019 г. за средната цена на земеделската земя и рентата в селското стопанство на национално и регионално ниво NUTS1 и NUTS2 съгласно действащото споразумение между Евростат и 19 държави членки;
- годишни данни за 2018 г. за Европейските сметки за горите (EFA);
- годишни данни за 2018 г. за Сметките за материалните потоци съгласно Регламент № 691/2011 относно Европейските икономически сметки за околната среда за селското, горското и рибното стопанство.

През 2020 г. бяха разработени годишни данни (предварителни и окончателни за 2019 г.) и тримесечни за 2020 г. (в т.ч. и експресни оценки) за нефинансовите национални сметки за икономически дейности „Селско, горско и рибно стопанство“ в текущи и съпоставими цени.

Съгласно Календара за разпространение на статистическа информация от наблюденията в Националната статистическа програма за 2020 г. бяха подготвени и публикувани на сайта на НСИ и в ИС ИНФОСТАТ данни и прессъобщения за икономическите сметки в селското стопанство и цените и индексите в селското и горското стопанство.

Съгласно сроковете в Издателския план за 2020 г. бяха подготвени таблици с данни за публикуване в печатните и електронните издания на НСИ.

През 2020 г. експертите на НСИ участваха текущо в дейностите по подобряване на взаимодействието в рамките на Националната статистическа система и с другите партньорски организации. НСИ участва в работата на Националния съвет по СЗСИ и Централната комисия по преброяването на земеделските стопанства, в тематичните работни групи по разработване на Програмата за развитие на селските райони и на ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ за програмен период 2021 - 2027 г., както и в работата на комитетите за наблюдение на двете програми за настоящия програмен период.

Във връзка с докладването на данни по показателите за целите на устойчиво развитие Agenda 2030 през 2020 г. съвместно с Министерството на земеделието, храните и горите и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури бяха разработени и

изпратени на ФАО данни по показателите 2.4.1. Дял на земеделската земя с устойчиво и продуктивно селско стопанство и 14.4.1. Дял на рибните запаси с биологично устойчиви нива.

През 2020 г. беше актуализирано споразумението за стратегическо партньорство при обмена на данни между Националния статистически институт и Изпълнителната агенция по горите.

В началото на март беше проведен семинар на тема „Промени в статистическия инструментариум на наблюденията за икономическите сметки и цените в селското и горското стопанство през 2020 година“ с участието на експерти от НСИ и ТСБ.

3.5. Многоотраслова статистика

Бизнес тенденции

През 2020 г. с финансовото съдействие на Европейската комисия по проект „Бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“ продължи провеждането на статистическите изследвания в областта на бизнес тенденциите по „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“. Целта на тази програма е предоставяне на своевременна информация за икономически анализ и краткосрочно прогнозиране като ключово допълнение към традиционните статистики.

Месечните бизнес анкети в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите показват как мениджърите оценяват настоящата и бъдещата икономическа ситуация в страната. Информацията от тях е изключително актуална, тъй като данните се обявяват същия месец, в който се събират. Показателите от тези наблюдения могат да се използват като компоненти на съставни изпреварващи показатели за анализ и откриване на повратните точки в икономическия цикъл.

Въз основа на резултатите, получени от наблюдението на инвестиционната активност в промишлеността, бяха осигурени данни за направените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията в сектора.

Тримесечното наблюдение на потребителите предостави информация за тенденциите в развитието на общественото мнение по основни икономически процеси и явления като общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупка на жилище или автомобил.

През 2020 г. експерти от НСИ участваха онлайн в регулярната работна среща за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите на ЕК.

През 2020 г. бяха подготвени и изпратени документите за кандидатстване по ново 4-годишно рамково споразумение с Европейската комисия (2021 - 2025 г.) по проект „Бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“ съгласно „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“.

Показатели за мониторинг на национални и европейски политики

През 2020 г. НСИ продължи да оказва съдействие на органите, отговорни за формирането, изпълнението и оценката на политиките, заложи в националните и регионалните стратегически документи и оперативните програми, финансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, чрез осигуряване на актуална статистическа информация за мониторинг на заложените в тях приоритетни цели.

Осигурени бяха статистическите данни по индикаторите за изпълнението на приоритетните цели по стратегията „Европа 2020“, Националната програма за развитие 2020 и по секторни стратегически документи.

Вторият по големина портал за статистическа информация на НСИ - Информационна система „Мониторстат“, продължи да предоставя набор от индикатори за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика.

Актуализацията на информацията включва и предоставянето на набор от показатели за Целите за устойчиво развитие 2030 на ООН съобразно наличната информация от статистическите изследвания.

През 2020 г. през системата, която е свързана с информационна система за управление и наблюдение, успешно бяха обработени 4 704 заявки на кандидат-бенефициенти по 35 процедури на ОП „Иновации и конкурентоспособност“, „Развитие на човешките ресурси“ и „Морско дело и рибарство“.

(Брой)

Оперативна програма	Процедури	Изпълнени заявки
Развитие на човешките ресурси	23	129
Морско дело и рибарство	3	188
Иновации и конкурентоспособност	9	4387
Общо	35	4704

През 2020 г. беше извършен предварителен анализ на възможностите и разработването на инструментариум за събиране и поддържане на статистически индикатори по „Рамката за намаляване на риска от бедствия Сендай 2015 - 2030 г.“. Подготвената пилотна разработка (обща методология и формуляр) за събиране на данни от предприятията ще бъде обсъдена и съобразена с нуждите на всички заинтересовани лица през 2021 г. с оглед на течащите в момента проекти в областта на управлението на риска от бедствия, както и насоките на ЕК по темата, които ще бъдат заложиени в следващото „Споразумение за партньорство 2021 - 2027“.

Статистика и сметки за околната среда

Основен приоритет в областта на статистиката на околната среда и сметките е усъвършенстването на методологията и осигуряването на надеждна информация за състоянието, видовете натиск и основните тенденции на въздействие на икономиката върху околната среда.

През 2020 г. във връзка с новите потребности от показатели, произтичащи от Кръговата икономика и Европейската зелена сделка, експерти от НСИ разработиха методология за докладване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване.

При изготвянето на националната инвентаризация през 2020 г. продължи внедряването на новата методология за изчисление на емисиите във въздуха съгласно изискванията на Ръководството за инвентаризация на емисиите на вредни вещества (EMEP/CORINAIR 2019). Въз основа на препоръките на проверяващия международен екип от експерти, отчитайки спецификата на ключови категории производства на национално ниво, бяха извършени преизчисления на някои емисии за определени ключови години.

През 2020 г. с цел улесняване на респондентите и във връзка с Кръговата икономика и Европейската зелена сделка беше променен инструментариумът за наблюденията „Отчет за отпадъците от дейността“, „Отчет за отпадъците от селското,

горското и рибното стопанство“, „Производство на опаковани стоки и опаковки“, „Отчет за битови и строителни отпадъци“ и „Разходи за опазване и възстановяване на околната среда“.

Работата на НСИ в областта на сметките за екосистемите и техните услуги продължава в рамките на проект „Хоризонт 2020“ „Картиране и оценка на интегрирани сметки за екосистемите“.

До края на годината проектът на ЕК „Развитие на методологията за сметките за екологични стоки и услуги“ предстои да приключи.

През 2020 г. във връзка с Европейската зелена сделка и очакваните промени в Регламент 691/2011 относно Европейските икономически сметки за околната среда НСИ кандидатства по следните проекти: „Подобряване на данните за кръгова икономика - отпадъци от опаковки и строителни отпадъци“ и „Интеграция на геопространствена информация и статистика“.

През 2020 г. беше разработен системен проект за „Разработване и внедряване в експлоатация на Информационна система „Статистика на околната среда“ за въвеждане, валидиране и обработка на информацията от провежданите от НСИ изследвания в областта на околната среда.

През 2020 г. продължи участието на експерти на НСИ в следните работни групи:

- Работна група „ДИМЕСА“ на Евростат;
- Работна група за сметки в околната среда към Евростат;
- Работна група за монетарни сметки и статистика към Евростат;
- Междуведомствена работна група за изготвяне на проект на „Национална програма за редуциране загубите от храни и хранителни отпадъци 2019 - 2024“;
- Тематична работна група за разработване на ОП „Околна среда“ за програмен период 2021 - 2027 година.

Статистика на жилищния фонд

Тримесечното изследване „Краткосрочна статистика на жилищните сгради“ се проведе в определените срокове. Данните за въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, съборените жилищни сгради и жилища бяха публикувани на обявените в Календара за разпространение дати.

Изследването „Жилищен фонд“ на базата, на което бяха произведени данните за жилищния фонд в страната към 31.12.2019 г., беше проведено в срок и данните бяха публикувани на обявената в Календара за разпространение дата.

Регионална статистика и географски информационни системи

През 2020 г. продължи работата по разпространението на статистически данни в регионален разрез. С оглед на разширяването на достъпа на потребителите до регионална статистическа информация беше подготвена тематичната рубрика „Регионална статистика“. Публикуваните данни в електронната публикация „Районите, областите и общините в Република България“ са представени на най-ниско ниво при спазване на методологиите на изследванията и статистическата конфиденциалност. Разработените данни са от териториално ниво NUTS 0 - 3 и по някои показатели до ниво община и населено място.

Като част от регионалната статистика, произвеждана от НСИ, продължи работата по подготовката и публикуването на специализирано статистическо изследване на кризисните събития за нуждите на управлението при кризи на национално, областно и общинско ниво.

С цел отговаряне на специализирани информационни потребности на външни потребители продължи работата по приложението на ГИС технологиите за създаване на тематични пространствени слоеве от статистическа информация и поддържане на цифрови модели на големите населени места. През 2020 г. продължи актуализацията въз основа на събраната статистическа информация за сградния и жилищния фонд в страната, както и дейността по картографското представяне на резултати от статистическите изследвания в изданията на НСИ.

През 2020 г. беше публикувано за първи път ново изследване „Административно-териториално и териториално деление на Република България през 2019 година“.

През 2020 г. бяха подготвени и редица графики и таблици с информация по отношение на влиянието на COVID-19 върху социално-икономическия живот в страната.

Наука, технологии и иновации

През 2020 г. продължи работата по производството и разпространението на статистически данни за НИРД и за иновациите в съответствие с методологичните указания на Евростат и изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) № 995/2012 на Комисията относно статистиката на Общността в научно-технологичната област.

Формираните данни от регулярните статистически изследвания за НИРД и иновациите бяха публикувани на сайта на НСИ и в Информационната система ИНФОСТАТ и изпратени на Евростат в определените срокове и с необходимото качество.

През 2020 г. експерти от НСИ участваха в регулярните работни групи на Евростат за научноизследователската и развойна дейност и иновационната дейност, като се включиха в работата на комитетите за наблюдение на ОП „Иновации и конкурентоспособност 2014 - 2020 г.“ и „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 - 2020 година“.

НСИ успешно приключи проект на ЕК „Статистика на научноизследователската и развойна дейност (НИРД) и на иновационната дейност през 2018 година (CIS 2018)“. Основната цел на проекта беше формиране на международно съпоставими данни по нови показатели за иновационната дейност на предприятията. В изпълнение на планираните дейности по проекта за първи път в националната ни практика беше внедрен специалния стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в областта на статистиката на иновациите.

Информационно общество

През 2020 г. НСИ продължи работата по регулярните годишни статистически изследвания в областта на информационното общество в съответствие с препоръките на Евростат и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1910 на Комисията относно статистическите данни на Общността за информационното общество. Данните от тези изследвания осигуряват надеждна и международно съпоставима информация за използването на информационни и комуникационни технологии в домакинствата и предприятията в България.

Извършена беше актуализация на показателите, измерващи развитието на информационното общество и в изследванията бяха въведени нови модули на тема „Интернет на вещите“.

Във връзка с предстоящата национална кампания Преброяване 2021 в изследването за използване на ИКТ в домакинствата беше включен допълнителен модул, чрез който беше получена информация за степента на информираност и готовност на лицата за онлайн участие в кампанията.

През 2020 г. експерти на НСИ участваха в работни групи и в изготвяне на становища, свързани с разработване на стратегически и програмни документи, проекти на

законодателни актове и методологии в областта на статистиката за информационното общество.

3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности

Информационни и комуникационни технологии

Основен приоритет е увеличаването на капацитета и степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на информационните системи и данните от статистическите изследвания. Прилагат се надеждни политики за резервиране на базите данни и компонентите на информационните системи чрез специализиран софтуер и поддържане на библиотека на архивните носители.

Изградените информационни системи за идентифициране, събиране и разпространение на информацията в НСИ позволяват на всяко длъжностно лице в администрацията да изпълнява задълженията си, като получава своевременно полезна външна информация. Дейностите по мониторинг на функционирането на техническата инфраструктура се автоматизират и се осигурява надеждна и ефективна работа на информационните системи и предоставяните услуги. През 2020 г. събирането на информация за сигурността и управление на събития (SIEM) беше извършено с нови софтуерни решения (Qradar и Guardium).

През 2020 г. беше внедрен и софтуер Axence nVision, предоставящ всичко необходимо за защитата и управлението на мрежовите системи и устройства по най-ефективен начин.

Разработени бяха софтуерни средства за извличане на данни от Интернет (web-scraping) за целите на изследвания в НСИ и започна реално събиране на данни чрез тези методи.

Внедрената система за управление и контрол на заявките (GLPI) беше активно използвана. Системата гарантира своевременно информираност, база знания за възникнали казуси, техните решения и време на реакция.

През м. октомври беше преустановено използването на EWA и НСИ премина изцяло към Edamis4 за обмен на данни с Евростат.

С цел улеснение на респондентите Подпомагащият център оказва съдействие по технически и/или методологически проблеми. През 2020 г. беше разширен обхватът на Подпомагащия център. Бяха обслужени потребители на ИС „Бизнес статистика“ и ИС „Краткосрочна бизнес статистика“. През годината Подпомагащият център отговаряше активно на въпроси относно Пробно преброяване 2020 и през 2021 г. ще оказва съдействие на респонденти и относно Преброяване 2021.

Усъвършенстван беше обменът на данни между НСИ и другите администрации (НАП, АМ, НОИ), като се използва директна връзка през единната електронна съобщителна мрежа, гарантираща сигурност на обмена и защита на данните. С цел максимална защита на индивидуалните данни при обмена на микроданните за вътрешнообщностната търговия НСИ осъществи свързаност с Евростат и други членове на ЕСС през сигурната защитена мрежа TESTA на Евростат. Предстои изграждане, внедряване, извършване на тестове на информационната система за обмен на микроданни по определен график за различните фази (тестова, предпроизводствена и производствена).

НСИ поддържа Националния регистър на населените места и Общия регистър на търговците, като в НРНМ бяха отразени всички промени в териториалните и административно-териториалните единици. За улеснение на другите администрации НСИ

разработи и публикува на сайта си актуална версия на ЕКАТТЕ. Националният статистически институт публикува и актуализира „Набор от данни: Единен класификатор на административно-териториалните и териториални единици“ в отворен формат на портала за отворени данни. През 2020 г. НСИ продължи да обогатява наборите от данни и на новия национален портал за публикуване на отворени данни: <https://data.egov.bg/>. Ресурсите ще бъдат достъпни в JSON-stat формат и ще се актуализират автоматично.

Информационната система ИНФОСТАТ продължи да се развива като един от основните канали за предоставяне на статистическа информация. Възможността за бърз и лесен достъп до постоянно обновяваната и обогатявана информация в системата е едно от основните ѝ предимства. През годината експертите в НСИ работиха активно, за да отговорят на очакванията на потребителите за точност и навременност на предоставяните данни.

През 2020 г. бяха изградени нови Интранет и интернет сайт на НСИ. Интернет сайтът на НСИ е не само основен канал за безплатно разпространение на официални статистически данни, но и предоставя полезна и добре структурирана актуална информация за дейността на института с цел повишаване на статистическата култура на потребителите относно провежданите от НСИ статистически изследвания и използването на данните.

В областта на информационните технологии продължи развитието на информационните системи в различните области на статистиката и изграждането на сигурни канали за обмен на данни в рамките на Националната статистическа система.

Развитие на статистическите информационни системи

През изминалата година продължи дейността по разработване на изходи и специфични анализи за различни статистически изследвания с използване на статистическия пакет SPSS Statistics Server (20.0) и SAS, които са основна аналитична платформа в НСИ.

През 2020 г. продължи процесът на реинженеринг на съществуващи софтуерни приложения и преминаване към централизираните системи с децентрализирано въвеждане на статистически формуляри при използване на съвременни технологични платформи - .Net.

ИКТ инфраструктура

През 2020 г. развитието на информационната и технологичната инфраструктура е основен приоритет за постигането на надеждна работа на информационните системи и осигуряване на непрекъсваемост на предоставяните услуги за респондентите и потребителите на статистическа информация.

НСИ поддържа и развива съвременен център за данни (Data center), отговарящ на високите изисквания за съхранение и защита на данните и информационните активи. През 2020 г. започна изграждането на резервен център за данни (Disaster Recovery Center) с цел осигуряване на непрекъснатост на процесите в НСИ за събиране, обработка и разпространение на статистическата информация.

В НСИ се осъществява непрекъснат мониторинг и поддръжка на работоспособността на техническите средства и информационните системи, изграждащи информационната инфраструктура.

Извършена беше успешна миграция на системите за виртуализация и управление към по-нови софтуерни версии.

Един от акцентите в дейността е администрирането на операционните системи, средствата за антивирусна защита и актуализацията на използваните в НСИ програмни средства.

Методология, статистически метаданни, класификации и стандарти

В края на 2020 г. завърши успешно работата по проект на тема „ESSnet on Big Data - II“, като НСИ беше активен партньор в следните шест работни пакета: извличане и внедряване на информация от интернет за свободните работни места; извличане и внедряване на информация от интернет за характеристики на предприятията (web scraping); процеси и архитектура; данни за финансовите трансакции; иновативна статистика на туризма и подготовка за интелигентна статистика (trusted smart statistics). Проектът има висока практическа стойност, тъй като беше тествана възможността „големите данни“ (Big Data) да бъдат използвани като допълнителен източник за производство на официална статистика. За изпълнението на дейностите по проекта бяха приложени различни техники за web-scraping и методите за machine learning.

Постигнати бяха значими резултати в тази насока, като беше публикувана експериментална статистика за онлайн характеристиките на предприятията и предлаганите места за настаняване на туристически уебсайтове на интернет сайта за експериментална статистика на Евростат, както и на wiki-платформата на проекта.

Обещаващи резултати бяха постигнати и по отношение на производството на експериментална статистика за свободните работни места чрез извличане на информация от двете най-големи онлайн платформи за търсене и предлагане на работа в България. В допълнение, екипът на НСИ имаше възможност да анализира данни за България, събрани и обработени от Европейския център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP).

Една от основните задачи през 2020 г. е поддържането в актуално състояние на статистическите класификации и оказването на методологична помощ на потребителите. През 2020 г. НСИ се включи в обсъжданията на предложенията за ревизията на Статистическата класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE Rev. 2). Продължи работата по подготовката за ревизиране на Класификацията на икономическите дейности (КИД - 2008).

За улесняване на потребителите при използването на класификациите непрекъснато се изготвят становища на запитвания на респонденти, които са помощно средство при класифициране на статистическите единици за правилното тълкуване на Класификацията по икономически дейности, подпомагат статистиците при осъществяване на статистическите изследвания и подобряват съпоставимостта в международен аспект.

За целите на статистическите обработки и продължаването на динамичните редове на базата на настъпилите промени в Комбинираната номенклатура 2021 бяха разработени кодови таблици на преход. За целите на наблюдението ПРОДКОМ бяха актуализирани Номенклатурата на промишленото производство - ПРОДПРОМ 2020, и Списъкът на Z кодовете, а за целите на статистиката на външната търговия и за ИС ИНТРАСТАТ към НАП беше извършена ежегодна актуализация на самообяснителните текстове на Комбинираната номенклатура 2021.

НСИ продължи участието си в поддържането на Националната класификация на професиите и длъжностите 2011 и в актуализирането на списъка с длъжностните наименования и кореспондиращите таблици.

През 2020 г. продължиха дейностите по текущото поддържане на Информационна система „Статистически класификации“, електронните речници на статистическите термини и по стандартизиране и хармонизиране на статистическата терминология. Беше

изготвен „Списък на стандартните статистически показатели за 2020 година“.

През отчетната година продължи предоставянето на данни и метаданни съгласно Специалния стандарт за разпространение на данни „Плюс“ (SDDS Plus) на МВФ.

Приключи работата по проект с ЕК относно подобряване на качеството на Наблюдението на работната сила. За целта беше разработена методология за оценка на историческите стойности на данните за безработни и заети съгласно новата методология на Наблюдението на работната сила, която ще влезе в сила от началото на 2021 година. Бяха разработени модели за краткосрочно прогнозиране на заети и безработни чрез използване на административни данни от Агенцията по заетостта и Националния осигурителен институт.

Разпространение на статистическата информация

Издателска дейност на НСИ

НСИ публикува богата по обем и съдържание статистическа информация в съответствие с европейските стандарти. Прессъобщенията и периодичните публикации обезпечават държавните институции, бизнеса, академичната общност и цялото общество с навременна, обективна, полезна и качествена статистическа информация за текущото състояние на различните икономически, социални, образователни и културни дейности в страната. Във връзка с появата на кризата COVID-19 в целия свят на създадената на сайта нова едноименна рубрика НСИ публикува месечни данни, свързани със заболяването и неговото отражение върху редица сектори от обществено-икономическия живот в България.

През годината бяха издадени 19 публикации - **печатни** (с електронна версия на CD) и **електронни** (само на CD), с общ тираж 32 240 бр., като повечето издания са двуезични - на български и английски език, с включени данни на национално и регионално ниво от различни статистически области.

Статистическият годишник 2019, Статистическият справочник 2020, сп. „Статистика“ и Годишният отчет 2019 обхващат в цялост статистическата информация и представляват безценно помагало за всички потребители.

Библиотека на НСИ

Дигиталната библиотека на НСИ продължи да заема водеща позиция в национален мащаб в областта на изграждането, управлението и онлайн разпространението на дигитални информационни ресурси.

На електронния портал на библиотеката бяха регистрирани 21 883 посещения, като потребителите работиха със 121 574 дигитални страници. Независимо от затрудненията, наложени от коронавируса, в читалнята на НСИ беше осигурен достъп до 434 библиотечни единици.

През 2020 г. продължи обогатяването на колекцията дигитални публикации, адаптирани на български език, с новото издание „Ключови показатели за Европа“.

Интернет сайт на НСИ

В създадената рубрика „COVID-19“ на сайта на НСИ бяха публикувани статистически данни, свързани с икономическите и социалните последици от разпространението на коронавируса. Съдържанието на рубриката се обновява ежеседмично.

През годината стартира интернет сайт „Преброяване 2021“ с новини, нормативна уредба, документи, инструментариум, учебителни материали и друга информация за проведеното през април Пробно преброяване 2020 и за предстоящото преброяване през 2021 година.

Обслужване на потребителите

През 2020 г. бяха удовлетворени исканията за статистическа информация по над 5 300 еднократни заявки, получени по имейл или в Приемната на НСИ. Периодично беше предоставяна статистическа информация на потребители от страната (99) и чужбина (1), заявили желание да получават данните от определено изследване веднага след официалното им обявяване (табл. 2).

2. Заявки за периодично предоставяне на информация

Заявки от страната	99
С месечни данни	63
С тримесечни данни	36
С годишни данни	13
Заявки от чужбина - за месечни данни	1

През 2020 г. бяха попълнени и изпратени 28 въпросници на международни организации: 10 месечни, 6 тримесечни и 12 годишни.

През годината бяха обслужени 10 заявки (8 от страната и 2 от чужбина) за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели съгласно Правилника за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели на Националния статистически институт.

През 2020 г. най-много запитвания бяха направени от студенти или учени - 5 бр., и 3 заявки бяха изпратени от частни лица. Регистрирани бяха по една заявка от публичната администрация и от потребители, които не са посочили принадлежност към определена група.

Пет броя от запитванията бяха за наличност на данни, два броя - за верификация на данни, по един брой - за методология и техническа помощ. Една заявка не беше определена в нито една категория.

Експертите на НСИ обслужиха и три специализирани електронни адреса (пощенски кутии), създадени в помощ на потребителите. За първи път служителите на НСИ, отговорни за връзките с потребителите, се включиха и в обслужването на кол-центъра по Преброяване 2021.

Българският център за подпомагане на потребителите на европейска статистическа информация, който е част от европейската мрежа от потребителски центрове, продължи своята работа и през 2020 година. До 30 септември постъпиха 10 запитвания - 7 чрез уеб-базирания инструмент на Евростат (ASSIST) и 3 на имейла на НСИ. От тях 5 от запитванията бяха стандартни и 5 - нестандартни, за които отговорът беше предоставен след консултация с централното звено за подпомагане на Евростат.

Изследване на удовлетвореността на потребителите

Анкетната карта за изследване на удовлетвореността на потребителите от предлаганите статистически информационни продукти и услуги, фокусирана върху

качеството на обслужване и оценка на начините на разпространение на статистическа информация, беше попълнена от над 140 потребители².

4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Персонал

Националният статистически институт се състои от Централно управление и шест териториални статистически бюра. Териториалните статистически бюра осъществяват функциите и задачите на НСИ по производството и разпространението на статистическата информация на регионално ниво. Териториалните структури са следните: ТСБ - Северозапад, ТСБ - Север, ТСБ - Североизток, ТСБ - Югоизток, ТСБ - Юг, ТСБ - Югозапад.

Структурните звена в ЦУ на НСИ са разпределени в обща и специализирана администрация съгласно Закона за администрацията.

Общата численост на персонала в структурните звена на НСИ през 2020 г. е 968 щатни бройки, в т.ч. Централно управление на НСИ - 321 щатни бройки, и териториални статистически бюра - 647 щатни бройки. Съгласно Устройствения правилник на НСИ Централното управление е организирано в седем дирекции: „Бизнес статистика“, „Демографска и социална статистика“, „Макроикономическа статистика“, „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“, „Информационни системи и инфраструктура“, „Обща администрация“ и структури на пряко подчинение на председателя на НСИ: дирекция „Обща методология, анализ и координация на статистическите изследвания“, сектор „Сигурност на информацията, информационните и комуникационни технологии и ОМП“, „Инспекторат“, финансов контролор, звено „Вътрешен одит“ и отдел „Международно сътрудничество“. Шест от дирекциите са в специализираната администрация, а една - в общата администрация.

За последните пет години вследствие на оптимизиране на структурата на териториалните статистически бюра и на Централното управление на НСИ и поради въвеждането на нови организационни подходи в управлението на процесите на събиране, обработка и производство на статистическа информация и в управлението на персонала не се наблюдава спад на заетите в системата на НСИ. За периода 2016 - 2020 г. бройките на персонала се запазват същите.

Провеждане на конкурси за незаети длъжности

Политиките за подбор на персонала са насочени към заместването на излизащите в пенсия служители с млади хора с перспективно мислене, току-що завършили висше образование или продължаващи обучението си в български университети. През 2020 г. бяха проведени общо 76 конкурса за назначаване на служители на свободни работни места. В ЦУ на НСИ проведените конкурси бяха 38 и в ТСБ също бяха 38.

Заети по възраст и образование в НСИ

Структурата на персонала по възраст и образование в НСИ е представена в табл. 3 и 4 - общо за НСИ, в т.ч. ЦУ на НСИ и ТСБ.

---

² Докладът от проучването може да бъде разгледан на адрес:

https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/USS/user_satisfaction_survey_nsi_2019.pdf

3. Структура на реално заетите по възрастови групи в НСИ

(Брой)

Структури	Възрастова категория (години)					общо
	до 29	30 - 45	46 - 55	56 - 65	над 65	
ЦУ	14	115	88	65	3	285
ТСБ	21	212	210	181	7	631
НСИ	35	327	298	246	10	916

4. Структура на реално заетите в НСИ по образование

(Брой)

Структури	Образователни степени						общо
	доктор	магистър	бакалавър	професионален бакалавър по...	средно образование	основно образование	
ЦУ	9	239	25	3	9	0	285
ТСБ	1	421	90	3	116	0	631
НСИ	10	660	115	6	125	0	916

Данните показват висока степен на образованост на служителите на НСИ, като делът на висшистите е над 86%. Запазва се откритоена тенденцията на превес на специалности с икономическа насоченост (около 75% от общия състав). Статистиците, които работят в специализираната администрация, се очертават като най-многобройни - 42% от целия щат. Разпределението на служителите в НСИ по възрастови групи следва тенденцията, която е характерна за заетите служители в държавната администрация като цяло. И при нас, както и в другите държавни институции, преобладаващата част от служителите са във възрастовата група от 30 до 55-годишна възраст. Като сравними са данните от Доклада за състоянието на администрацията за 2019 година.

В табл. 5 е показан броят на служителите, които към настоящия момент продължават образованието си за придобиване на по-висока образователна степен.

5. Обучение на служителите от НСИ в български университети

(Брой)

Вид обучение	НСИ	ЦУ	ТСБ
Доктор	8	6	2
Магистър	10	7	3
Бакалавър	2	1	1
Общо	20	14	6

Бюджет

Изпълнението на бюджета на НСИ за 2020 г. се реализира съгласно приетия Закон за държавния бюджет на Република България за 2020 г. и направените текущи корекции (Приложение 1). Към 31.10.2020 г. планираните приходи са изпълнени на 44% спрямо уточнения план, а разходите са изпълнени на 63%, в т.ч. текуща издръжка (заплати, други възнаграждения и плащания на персонала и издръжка) на 65%.

5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ

Звено „Вътрешен одит“ осъществява вътрешен одит на всички структури, програми, дейности и процеси в НСИ, включително на второстепенните разпоредители в НСИ и/или на разпоредителите със средства от Европейския съюз.

През 2020 г. ЗВО изпълни планираните дейности и задачи, с които подобри работата в НСИ. През януари след набиране и анализ на изискана и представена информация беше направена оценка на риска на всички структури в системата на НСИ, включително и на териториалните статистически бюра - второстепенни разпоредители с бюджетни средства към председателя на НСИ. Попълнени бяха всички задължителни приложения, необходими за съставяне на Стратегическия план за дейността на звено „Вътрешен одит“, обхващащ периода януари 2020 - януари 2022 година. В съответствие със Стратегическия план беше изготвен и Годишен план за дейността на ЗВО, както и план за обучение на вътрешните одитори за 2020 година. Плановете бяха представени и утвърдени от председателя на НСИ през януари и по този начин беше спазен определеният срок.

В периода януари - февруари 2020 г. РЗВО създаде организация и ред за изготвяне и представяне на доклади за управление на риска през 2019 г. и риск-регистър за управление на риска през 2020 година. Всички ръководители от структурите на ЦУ и на ТСБ към НСИ представиха документите в определения срок. РЗВО представи доклад за управление на риска на ЗВО през 2019 г. и риск-регистър за 2020 г. в установения срок.

Има напредък при идентифициране на рисковете по дирекции, самостоятелни отдели и ТСБ, както и контрол, осъществяван от ресорните ръководители на структурите, което допринесе за подобряване на управлението на риска в системата на НСИ. Подготвените доклади и риск-регистри след утвърждаване от председателя бяха публикувани в сайта на НСИ.

РЗВО в нормативно определения срок представи на председателя на НСИ годишен доклад за дейността на звено „Вътрешен одит“ за 2019 г. с приложен към него въпросник с обобщена информация за дейността на звеното. Същите документи бяха изпратени по електронен път на министъра на финансите.

През март РЗВО извърши проверка на обобщения доклад и въпросник за състоянието на системите за финансово управление и контрол в НСИ през 2019 г. и даде становище за съответствието на подадената в доклада и въпросника информация с констатациите от извършените вътрешни одити. Във връзка с получено писмо от МФ за създаване на ред, организация и срокове за попълване и изпращане на информацията за СФУК за 2019 г. със заповед на председателя на НСИ те бяха създадени и осъществени, след което информацията беше изпратена в МФ по електронната поща в посочените срокове.

Съгласно Годишния план за дейността на ЗВО за 2020 г. бяха изпълнени три одитни ангажимента за даване на увереност. Първият одитен ангажимент беше на тема „Преглед и оценка за съответствие на дейностите, извършвани от отдел „Нефинансови национални и регионални сметки“ на дирекция „Макроикономическа статистика“ за одитиран период от 1.01.2018 г. до 31.12.2019 година. Одитът приключи успешно. Бяха формулирани и приети 10 препоръки за отстраняване на слабости, избягване на грешки и подобряване на дейностите. Вторият одитен ангажимент за даване на увереност беше на тема „Преглед и оценка за съответствие на дейностите, извършвани от отдел „Статистика на външната търговия със стоки“ за одитиран период от 1.01.2018 г. до 31.12.2019 година. Одитът също приключи успешно. Формулирани бяха 8 препоръки, записани и утвърдени в план за действие за изпълнение на дадените препоръки. Към края на октомври се изпълнява трети одитен ангажимент на тема „Преглед и оценка (извадково) на изпълнени

споразумения (грантове) от НСИ, финансирани от Европейската комисия“ за периода от 1.01.2018 г. до 30.06.2020 година. В съответствие с международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит и утвърден план за обучение за 2020 г. на звено „Вътрешен одит“ бяха осъществени 4 обучения: Участие в обучение на тема „Електронно докладване за дейността по вътрешен одит в организациите от публичния сектор“, проведено през февруари от Школата по публични финанси; Участие в обучение по проект „Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“ и съфинансирана от ЕС, проведено през септември от МФ; Участие в дистанционно обучение на тема „Прилагане на законодателството за обществени поръчки“, проведено през октомври и организирано от ШПФ, както и участие в обучение на тема „Е-4 Електронно управление“, организирано от ИПА, проведено на 4.11. - 5.11.2020 година.

През 2020 г. действията на **Инспектората** се определяха както от създалата се епидемична обстановка в страната, така и от стремежа на ръководството на НСИ за своевременно и качествено изпълнение на задачите, залегнали в НСП. Във връзка с това от първостепенно значение беше постигането на следните цели:

- независимо и обективно оценяване на ефективността на НСИ за реализиране на държавната политика в областта на статистическата дейност в условията на усложнената епидемична обстановка в страната;
- усъвършенстване на антикорупционната среда за оптималното функциониране на структурите от специализираната и общата администрация;
- налагане на превантивни мероприятия за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове, правилата и процедурите и за недопускане на нарушения при функционирането на административните органи.

За изпълнението на целите особено внимание беше обърнато на своевременното определяне на факторите, от които зависи оптимизирането на работата на инспекторите. В резултат първостепенно значение имаше процесът на планиране и организиране на дейността на Инспектората в условията на постоянно променящата се среда, особено с отчитане на нарастващите епидемични рискове.

Значителни усилия бяха положени за изясняване и предоставяне в срок на постъпилите в ЦУ на НСИ сигнали и предложения както от граждани, така и от служители на НСИ.

През годината Инспекторатът отделяше сериозно внимание за изпълнение на разпоредбите на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество. Във връзка с това в определените срокове бяха приети за обработка и съхранение декларациите на служителите от НСИ по чл. 35, ал. 1 от ЗПКОНПИ. В определените срокове и качествено бяха извършени проверките за декларираните факти в подадените декларации за несъвместимост от новоназначените служители.

През 2020 г. Инспекторатът на НСИ извърши общо 23 административни проверки в звената от ЦУ на НСИ, от които 3 планови, 8 извънпланови, в т.ч. по постъпили сигнали, и 12 месечни проверки за осъществяване на вътрешноадминистративен контрол. Значителни усилия бяха положени при осъществяването на ежедневен текущ контрол, който обхваща изпълнението на заповедите на председателя, резолюциите на ръководството, решенията на Председателския съвет и други.

През годината постъпиха общо 12 сигнала и предложения, които касаеха въпроси, свързани както с общата, така и със специализираната администрация. По всички сигнали

своевременно беше взето отношение и предоставени становища до подателите им.

Проведен беше конкурс за попълване на Инспектората с личен състав по щат.

За повишаване на ефективността на осъществяваната контролна дейност и с цел усъвършенстване на професионалната подготовка и квалификацията през 2020 г. служителите от Инспектората взеха участие в два курса за обучение, организирани от ИПА.

За периода от началото на годината до края на октомври в регистъра на финансовия контролор бяха записани и проверени общо 1 309 досиета с документи и бяха издадени общо 1 309 контролни листа за поемане на задължение и за извършване на разход.

Произнасянето на финансовия контролор относно предложенията за поемане на задължение или извършване на разход беше реализирано в определените от председателя на НСИ срокове, описани във Вътрешните правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ.

През изминалия период за финансовия контролор често възникваше необходимост от искане на допълнителни документи или информация, а също и от посещение на място с цел оптимизиране на контрола и даване на точно и ефикасно становище в попълвания от него контролен лист.

През първото полугодие финансовият контролор участва в изготвяне и електронно предаване в МФ на обобщения въпросник и доклада за състоянието на СФУК в НСИ през 2019 година.

В изпълнение на годишния учебен план за 2020 г. финансовият контролор участва в обучение „Електронно докладване за състоянието на системите за финансово управление и контрол и за дейността по вътрешен одит в организациите от публичния сектор“, проведено в Школата по публични финанси към Министерството на финансите. През юни беше проведено и обучение на тема „Представяне на актуализираните указания в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор“, финансирано по проект „Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор“ към ОП „Добро управление“ 2014 - 2020 г., организирано от МФ. През октомври финансовият контролор участва и в дистанционно обучение на тема „Прилагане на законодателството по обществени поръчки“, организирано от Школата по публични финанси.

С цел осъществяване на оптимален контрол относно изпълнението на договорите в срок и с оглед защита на интересите на НСИ в началото на всеки месец финансовият контролор предоставя справка за договорите, изтичащи през следващите шест месеца на ръководителя на Инспектората, началника на отдел „Правни дейности“, началника на отдел „Управление на собствеността и обслужване“ и началника на отдел „Информационна и комуникационна инфраструктура“. На служителите от отдел „Финансово-счетоводни дейности“ беше предоставен постоянен достъп до цялата информация за всички договори (поетите задължения и всички извършени плащания до настоящия момент).

Анализът на резултатите от извършения предварителен контрол налага следните изводи:

- При извършения предварителен контрол на досиетата не бяха установени противозаконни действия и прояви, а също така и наличие на груби и съществени нарушения, свързани с предоставянето и окомплектоването им с необходимите документи;

- Всички постъпили досиета бяха обработени своевременно и не беше възпрепятствана работата на института. За оптимизиране на предварителния контрол за еднотипни по вид задължения и разходи в много случаи беше издаван един контролен лист, въпреки че всички предоставени документи за тези групи разходи и задължения бяха проверявани;
- По-сериозни забележки относно поемането на задължение и/или извършването на разход бяха формулирани само по отношение на няколко единични случая, което е добра характеристика за зрелостта в процесите на самоконтрол и отговорно поведение на служителите в структурните звена в ЦУ на НСИ.

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2020 година

Показатели (в левове)	Закон за бюджета 2020 г.	Уточнен план за годината към 31.10.2020 г.	Отчет към 31.10.2020 г.	Изпълнение на план/отчет (%) към 31.10.2020 г.
1	2	3	4	5
I. ПРИХОДИ - ВСИЧКО	950 000	950 000	413 321	44
Собствени приходи	950 000	950 000	413 321	44
Неданъчни приходи	950 000	950 000	413 321	44
Приходи и доходи от собственост	950 000	950 000	499 205	53
- Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	850 000	850 000	452 980	53
- Приходи от наеми на имущество	100 000	100 000	46 225	46
Държавни такси				
Глоби, санкции и наказателни лихви				
Други приходи			6 268	
Постъпления от продажба на нефинансови активи				
Внесен ДДС			-92 152	
II. РАЗХОДИ - ВСИЧКО	25 447 200	36 976 483	23 201 572	63
Общо разходи	25 447 200	36 976 483	23 201 572	63
Текущи разходи	21 623 200	32 208 483	21 040 021	65
Персонал	18 107 700	25 090 149	17 577 406	70
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	12 885 500	13 366 309	11 199 339	84
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	1 385 500	1 520 283	1 415 740	93
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по служебни правоотношения	11 500 000	11 846 026	9 783 599	83
Други възнаграждения и плащания за персонала	1 400 000	6 780 000	2 674 970	39
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	3 822 200	4 943 840	3 703 097	75
Осигурителни вноски от работодатели за държавното обществено осигуряване (ДОО)	2 210 200	3 044 206	2 276 673	75
Здравноосигурителни вноски от работодатели	963 000	1 181 883	924 866	78
Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодатели	649 000	717 751	501 558	70
Издръжка	3 335 500	6 938 334	3 311 183	48
Платени данъци, такси и административни санкции	132 000	132 000	107 440	81
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	48 000	48 000	43 992	92
Капиталови разходи	3 824 000	4 768 000	2 161 551	45
Основен ремонт на дълготрайни материални активи	350 000	394 000	105 712	27

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2020 година

(Продължение и край)				
Придобиване на дълготрайни материални активи	199 000	599 000	373 856	62
Придобиване на нематериални дълготрайни активи	3 275 000	3 775 000	1 681 983	45
НАТУРАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ				
Щатни бройки - общо	968	968	902	
Средногодишни щатни бройки - общо	968	968	897	
Щатни бройки	968	968	902	
III. ТРАНСФЕРИ	24 497 200	36 026 043	22 549 069	66
III. А. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ/ РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	24 997 200	36 541 200	16 799 720	46
Получени трансфери (субсидии/вноски) от ЦБ (нето) - Получени трансфери (субсидии) от ЦБ (+)	24 997 200	36 541 200	16 799 720	46
III. Б. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/ СМЕТКИ		-14 717	7 130	
- Получени трансфери (+) - Предоставени трансфери (-) - Трансфери от Министерството на труда и социалната политика по програми за осигуряване на заетост (+/-)		-14 717	-19 631 26 761	133
III. В. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТИ И СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС	-500 000	-500 000	37 210	
III. Г. ТРАНСФЕРИ ЗА ПОЕТИ ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ И ДАНЪЦИ			5 705 009	
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-) (I - II + III)	0		239 182	
V. ФИНАНСИРАНЕ	0		239 182	

Приложение 2. Организационна схема на НСИ

Организационна схема към 22.10.2020 г.

